

AKATAPPA

Mart 2010 - Sayı 123

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

ŞİİR YILLIĞI TALEBİ DE ARZI DA ORTALAMA ŞAİRLERDEN GELİYOR

Ortalama şair olamayacağına göre de aslında şair olamayanlardan! Gençleri, yeni başlayanları dışta tutarsak tabii!

Genç bir şair arkadaşım, bu yakınlarda, "Sen de şiir yazıyor olsaydın, şiir yıllıklarına karşı çıkmazdın, değil mi?" dedi bana.

"Hayır! Ne alakası var" dedim. "Farkında değilsin elbette, iyi şairlerin, 150-200 kişilik yıllıklarda bulunmaktan hoşlanmadıklarını yakından biliyorum..." diye sürdürdüm. "Tamam, şiir seçiyorsunuz da, aynı dönemde ortaya çıkan 150-200 şair mi olur? Seçecekseniz 10-20-50 şairden şiir seçin... Cümleleri alt alta yazan herkes şair değildir ki..." dediklerini anlattım.

Ve kendisine, konuya buradan bakmama vesile olduğu için teşekkür ettim, şimdi burada bir kez daha teşekkür ediyorum.

Değerli Arkadaşlar, siz, Dağlarca'nın antolojilere girmemek için verdiği mücadelenin altında ne yattığını sanıyorsunuz?

O kadarı da fazla ve gereksiz büyüklenme, diyebilirsiniz; ama şairin bu tepkisinin temelinde kendince şair sayılmayacaklarla birlikte olmaktan kaçınma duygusunun yattığından şüphe duyanınız var mı?

Çünkü bu genç arkadaşımın konuşmamız sırasında belirttiği gibi, şair topluluğu arasında bir talep olmasa, bazıları da çıkıp ille de şiir yıllığı hazırlamak için kendini helak etmeye kalkışmayabilirdi. Şairlerden gelen böyle bir talep elbette var; ama hangi şairlerden?

Bir: Yeni başlayanlardan. Loncaya ya da camiaya katıldıklarını hem kendilerine, hem de çevrelerine göstermek için, ki bu istek elbette belli oranda doğal karşılanabilir.

İki: Ortalama ve ortalama altı şairlerden: Yaptıkları işten, şiirinden hiç emin olmayanlar ile kâğıda uluorta döktükleri sözlerin şiir olduğunu sananların dışardan onay beklemesi de doğal. Böylelerinin, bazıları gerçekten şair ya da iyi şairlerin bulunduğu bir platformda yer almaktan hoşlanmaları, buna can atmaları da anlaşılabilir bir durum.

Şiir yıllıklarının hazırlanmasına yol açan, iki farklı alandan gelen böyle bir talep gerçekten de var.

Öte yandan, bu talebe kendilerince bir arz sunanlar da, genelde, talebi duyanların ikinci kümesindekilere benzeyen ortalama ya da ortalama altı şairler oluyor. İster onlarca kitap yayımlanmış olsunlar, ister aldıkları sıradan ödül sayısı sayfalar tutsun, durum değişmiyor.

Şiir yıllıkçılığına soyunan şairlerin kumaşlarına bakarsanız, çoğunun parıltılı, öyle aman aman şiir yazamadığı gerçeğiyle karşılaşırız. Hatta bu nitelik eksikliğini kapatmak için seri üretime geçip aynı ay beş-on dergide birden şiir yayımladıkları gerçeğiyle de. İçten içe hissettikleri nitelik eksikliklerini, belki bazı gerçek şairler karşısında duydukları imrenmeyi, ezikliği, yıllık hazırlayıp, içine özenle kendi şiirlerini de yerleştirerek, farklı bir hiyerarşik yapı kurup üzerine kendilerini oturtarak ödünleme yoluna gidiyor bunlar.

Ortalama şairlerin bulunduğu ortalıkta koşuşturup duran şairler, ya da ilerde yaptıklarından pişmanlık duyacak bazı genç yetenekler de, yıllık hazırlayıcısı bu kötü şairlere üstat muamelesi yapıyorlar. Böylece olan şiire oluyor. Hazır duyarlıklarla kotarılan

(Devamı 23. sayfada)

Hulki AKTUNÇ

12 Ocak 10

OPUS CİNGÂN

Sabahleyin
bir Cingân arabası
geçiyordu sokaktan
tekerlekleri balon
atın nalları da naylon mu ne
çıt çıkarmadan geçiyordu
ol sabah ki Cingân arabası
muzikası nal sessizliği nal

Sürücüsü bir adam
Yanında şen bir cıvır
Beygir de bizden
Yükü envai çöp idi

Yükü senden benden
Yükü dünya idi

Alasabah oynadı genc-i dü
Kimse görmez bu sokakta
Ki görse de aşağı Kasımpaşa
Ne yazar çöpler bizi görse

Sabah sabah aşk idi

O Cingân arabası
O adam, o cıvır, o at

Balkonda
Elinde çay
Kaygılı'lar kankası
Hulki

Hulki Aktunç, Onur Akyıl, Adnan Algın, Zeki Ali, Nilüfer Altunkaya, Serap Aslı Araklı, Melek Avcı, Özer Aykut, Ahmet Adnan Azar, Memed Arif B., İsmail Mert Başat, Taner Baybars, Neriman Cahit, Arda Cevahir, Ramis Dara, Fikret Demirağ, Soner Demirbaş, Oresay Özgür Doğan, Refik Durbaş, Cuma Duymaz, Gültekin Emre, Orhan Emre, Seda Eriş, Gür Genç, Ümit İnataç, Hasan Kahya, Arife Kalender, Ulaş Karadağ, Emin Kaya, Gürgeç Korkmazel, Cihan Oğuz, Mine Ömer, Tamer Öncül, Musa Öz, Faize Özdemirciler, Acem Özler, Jenan Selçuk, Muharrem Sönmez, Halim Şafak, Abdurrahman Şenel, Can H. Türker, Aliye Ummanel, Sedat Umran, İhsan Üren, Sadık Yaşar, Neşe Yaşın, Halim Yazıcı, Ali Galip Yener, Hakkı Yücel.

yedi

'82 baharı, o sıralar Ülkü Tamer yönetimindeki *Sanat Olayı* dergisinde yayımlanan "Nâzım ve Cenrars'dan Sonra" adlı çok uzun ve olağanüstü şiirin nerdeyse bütün dizelerinin belleğimdeki tazeliği daha sürmekteyken ve bu ülkede hâlâ *Yeter ki Kararmasın* ve *Bahar İsyancıdır* diyebilecek bir yürek taşınabileceğini henüz bilmiyorken ve üstelik *İshak*'in serin ve güvenli avlularından çok uzakta, İstanbul'da, Papirüs Bar'ın o döneme özgü umutsuz ve o yüzden saydam olamayan pusu içinde gördüğümün onun yüzü olduğunu teyit bile etmeden kalkıp masasına giderek Vecdi Sayar aracılığıyla tanıştığımı, şiirin yayımlanmasının Salih Ecer'in zorlamasıyla gerçekleştiğini öğrendiğimi, buğulu bir kadeh marifetiyle şiirden bazı bölümleri şaşkın bakışlar altında ve uğultuya hiç teslim olmadan okuduktan sonra bara döndüğümü, sonra sonra onu hep sinemacılarla ve Ece Bar'da Yaşar Kemal'le görüp, her seferinde 'arkadan' dolanıp başka şiirlerinden başka dizeleri kulağına fısıldadığımı, onun gülümseyerek 'ya otur şiiri bitir ya da yarın buluşalım' dediğini, sonra, çok sonra, onun yokluğuna yol açan patlamanın olduğu yerde Zeki Ökten'e bu öyküyü anlatamadığımı, hiç kimseye anlatamadığımı, gidenin o mu yoksa bizler mi olduğunu bilmediğimi ama Lorca'nın öldürüldüğü yıl avlusunda kocaman bir yasemin ağacının olduğu bir evde doğduğunu, kelaynak kuşlarını, Hafız Divanı'nı, güneşli fırtınalarla bulutlu çiçekleri hep sevdiğini, "Ölüm neden, ve neden her zaman bir sultan var Nemrut Dağı'nın tepesinde?" gibi bir soruyu, "Herkes unuttuğunda kim hatırlayacak örtünün altındakileri?" gibi bir soruyu unutmamışım. Onat Kutlar'mış, "Kül"ü çoktan yakmış, unutmamışım.

sekiz

'81'de, Ankara'da, 'eski' Sanat Sevenler Derneği'nin dip loca'larından birinde ve muhtemeldir ki Murtaza Vural'ın ve hep dolu rakı kadehinin bitişiğindeki sesin, nedense Sivas'a sürülerek susturulabileceği zannına inat, sokağa çıkma yasaklarını, hep bilinmez türkülerle terbiye ederek 'mahsus' çıkmama beraberliklerine dönüştürebilen sıcak bir yürekle, bir zaman sonra yeniden Ankara sokaklarını, kimsenin kurmaya kalkışmadığı bir cümlelerin tam ortasına bırakılmış bir ünlem imi olarak yürüdüğünü ve fasılalarda 'karşılığı olmayan sorular'a evrilişini ve bir Mehmet Taner evinde, Funda, Ahmet Erhan, Haydar, ben, biz hepimize, üç gün boyunca elleriyle, sadece elleriyle anlattıklarını, Mülkiyeliler'in bahçesinde rakısının yağmurlarla ağarışına sevinişini, zihnine kazdığı şiirleri 'Külüstür' Turgut'a 'emanet' edişini, direnişini ama sonra 'baba uzağı'na dönmeden, şiirini türkülerle sarıp, bilinmez kime, bıraktığını, gittiği uzak'ta uzak'ın vicdanını onarıp ısıtarak ve akarak gurubun gözyaşıyla, uzak'ın sadece uzak olmadığını gösterdiğini unutmamışım. Azer Yaran'ın öldüğünü unutmamışım.

sükût tableti

*dere idi
uyur idi
kendisi yosun mavisi
baharda ebruli
şimdi kızıl akar
o günden beri*

birinci gün

ter içinde
yükseliyor magma
köpürüyor gökler
rüzgârların volkanında
yaşlar dökülecek şimdi pınarlarından
koca bir dağın
akacak toprağın kanı
May-Tara
birazdan bir yıldız patlayacak

vur, daha hızlı vur nabzım
yapış kızıl yelesine bir kısrağın

ikinci gün

çek git ebedi forsa
Mundus'tan süzül
sür öfkeli boğalarını
ve böğür
çarpışsın bulutlar
kapışsın gündüz ile gece

savrulan bir kuş yeniden deniyor kanat vurmaya
kökünden sökülen ağaçların uğultusunda
örtülüyor kurşunlanmış bedenler sessiz
dinle, suskudur, yumrukluyor kapılarını
aç ardına ve karşılayıp kucakla kendini
boşalt gökyüzünün merdivenlerinden
bağışladım sana yaratacağın Tufanı
süzül onunla
derinlere

tutuşmuş yüzünde kadırğa cesetleri
vur kendini yeraltı sularına
in:
âpsu...

üçüncü gün

bugün bir sedir ağacı ile konuştuk uzun
sevindim
dönüşte bir geyik ile seviştim
mor külleri Mars'ın

uçtu alnımızda
gözlerinde hızla derinleşen bir hüznün
boynuzlarını kucaklayıp uzattı bana

anladım

d ö r d ü n c ü g ü n

aldatıldım:

kuşatma

bir ân

kendinde dağılan

boğulan havanlar, makineli takırtıları

kendinde dağılan ân

genişleyen ve uçurumlaşan

direnme, sonuna kadarsa

yayılan ve çoğalan

kozmosun narın bir yeşilinde

yüzünü kaçıırıp sustu zaman

solgun gözlerini kaldır bak bir an

dağların belleği var mı, yıldızların?

soğuyan nefesimde hançer

kendimde yol alan

uçurumun belleği var mı?

bir azmaktan fıskıran

kapaklanan dere yatağında

ummanda köpüren

yalırlara çarpıp karışan kanıma

ISSIZ

bir yağmur yağıyor dolunayda

yağmurun belleği var mı?

ıslanıyor bitmemiş sözcüklerinin alevi

parçalanmış bedenlerde gölgeli sesler

müfrezeler... müfrezeler...

kayıtsız bir şırıltı geçiyor

kekik kokulu

kumral saçlarının arasından

suyun belleği var mı?

buzun ve buharın

toprağı yırtan tohumların

tarihi var mı

alnına vuran ışığın?

odada, ter içinde bağırıyorum:

yok mu hiç kurtulan?

acıyla parçalanıyor cam

haberlerde peş peşe vur emirleri

bileğimde kan

b e ş i n c i g ü n

lağünde sessiz su

karanlık ve yapışkan

ölümün ıslak öpücüğü

yengeç sepetinden yükselen çığlık

hiç duyanınız var mı?

sessizliğin sesine yağın ve eriyen kar

Adın ne? adım yok

Anlat! belleğim yok

Kayışları gerin.

Manyeto!

belleğimde felekler

belleğim kehkeşan

belleğim

kan

seneler, seneler önce

durmuştu zaman

a l t ı n c ı g ü n

çocuk, elindeki kâğıdı uzattı

boştu

boşluk okudukça yazılıyordu

altıncı gün ki

bir cıgara içiminde

kırk yıl süren bir yoldu

söylediklerim yolun,

anlattıkları benim oldu

nabzımda şaşkın bir böcek

zonklayıp durdu

y e d i n c i g ü n

doğrudur

yedi günde yarattım

uzun, upuzun

kollarımı

doğrudur

yedi günde yarattım

ruhumun şadırvanından

uğultuyla akan çağlayanı

g e c e

üzerine gözlerimizi serip

evet bu küldür dediğimizde*

(*): Son iki dize, Emirhan Oğuz'a aittir. (*Myndos Geçışı*, s. 177, Kırmızı Yayınları, 2009, İstanbul.)

Not'lar:

May-Tara : Doruklardan fıskırıp akan ve yeryüzünü alevlerle kaplayan: toprağın kanı (Altay miti).

Mundus : Yeraltı bölgeleri ile yeryüzü dünyası arasındaki geçiş yerleri (Roma miti).

Apsü : Yeraltı sularının derinlikleri (Babil'de, tatlı suların efendisi).

ŞAİR ELEŞTİRİSİ VE POLEMİK ENFLASYONU

Ali Galip YENER

Hayır başlıkta dizgi yanlış yok; okuduğunuz denemede şiir eleştirisinden değil, şairlerin birbirleriyle uğraşmasının temel dinamiklerinden ve bunun teorik bir açıklamasından –tabii bu açıklama mümkün olabilirse– söz etmeyi amaçlıyorum.

Polemos'un anlamı ile konuya girelim. Klasik Yunancada polemos savaş, polemikos savaşçı anlamına gelir. Bir bakıma şairlerin polemikleri, meslektaşlarıyla kelimeler düzeyinde yürüttükleri savaş anlamındadır. Okumakta olduğunuz denemede, felsefeci Gilles Deleuze'un "Şiir, egemen dil dizgesinden kaçışı imler." biçimindeki tanımının, zamanını polemiklerle geçiren şairler tarafından içinin boşaltıldığını göstermek amaçlanmıştır. Polemiklere indirgenen, sen-ben kavgalarıyla var kılınmaya çalışılan bir edebi uğraşın egemen dil dizgesine teslimiyet haline dönüşeceğini baştan ileri sürüyorum.

Herbert Marcuse, estetik ve politika ilişkisini sorguladığı kapsamlı bir denemede, "sorgulanması gerekenin, sanatın, sayesinde yerleşik düzeni güzelleştirme ve doğrulama amacına hizmet ettiği burjuva kültürünün 'olumlayıcı karakteri' olduğunu" belirtir. Burjuva sanatının / edebiyatının "geçerli dil ve imgelerin düşünce üzerindeki baskın olma isteğini bir biçimde kırmaya" çabaladığını vurgular. Özetle söylemek gerekirse, Marcuse'ye göre burjuva sanatının burjuvaziyi evetlemesi kendine özgü diyalektik bir şekil almıştır. (H. Marcuse, *Karşıdevrim ve İsyen*, Çev. G. Koca – V. Ersoy, Ayrıntı Yay. 1998, s. 83-84)

Yukarıdaki alıntıyı konumuzla ilişkisi bakımından nasıl yorumlayabiliriz? Şairlerin şiir uğraşının ve genelde edebi üretimin sınıfsal karakterini göz ardı ederek yaptıkları işin eleştirel çözümlemesini, kendi şiir üretimlerinin ve durdukları yerin bir savunusuna indirgemeleri ne anlama gelmektedir? Şairlerin, eleştiriden hoşlanmamaları, şiir eleştirisini yok sayarak var olan edebi mücadeleyi polemikler üzerinden sürdürmeleri esasen burjuva edebiyatının burjuvaziyi evetlemesi şeklindeki bir tutumun işine yaramaz mı? Küçük burjuva ideolojisi sınırları içinde, polemikten beslenen, kaypak, konjonktürel, sınıf dayanışması ile bağı koparmış, genel geçer piyasacı taleplere teslim olmuş bir edebi üretim tavrı hangi açılardan sorgulanmalıdır?

Bu türden derinlemesine çözümlemelere fırsat veren sorulara kapsamlı yanıtlar bulmak okuduğunuz yazının sınırlarını aşmaktadır. Medyatik hazcı sanat piyasasının taleplerini göz ardı etmeyen ve Guy Debord'un deyişiyle "Gösteri toplumu"nda yaşadığının bütünüyle farkında olan şairlerin savaşçı tutumlarını eleştirmek için, konuya narsisizm kültürünün verileri bağlamında bir göz atmak doğru olacaktır. Çocukluktaki gerileme (regresyon) savunmaları, insanın kendilik / kendi olma sınırlarının kaybolması, her şeyi ben bilirim sanrıları ve büyüdü düşünme hali hafif narsisistik bozukluklarda vardır. Bu türden psikiyatrik verilerle yola çıkıp, şairlerin / edebiyatçıların davranışlarını ruh sağlığı ölçütleri bakımından yargılamak elbette eleştirmenlerin haddi olmamak gerekir ve etik dışı bir yaklaşım olarak değerlendirilmesi normaldir. Ancak, şairlerin bencilliklerini ve en ya da tek büyük şair olma özlemlerini de göz ardı edemeyiz.

Geç kapitalizmin şiir üretimi de dahil olmak üzere her tür insan emeğini metalaştırdığı, medyatik hazcılığa insan emeğini teslim ettiği verili koşullarda narsisizm kültürünün etkilerine bir göz atmak yararlı olacaktır. Geç kapitalist toplum yapısındaki bireysel izolasyon, her koyunun kendi bacağından asılması şeklindeki bir deyimden genel geçer bir insani tavır durumuna dönüştürülmesi ve narsisistik davranışları besleyen bir eğitim

düzeni ve piyasa yapısı edebi üretim / tüketim / eleştiri süreçlerini etkilemiştir elbette. Hatta daha ileri giderek şunu belirtmek de mümkündür: Narsisizm kültürünün toplumsal sonuçları üzerine çalışan bazı psikiyatriklere göre "çağdaş psikanalitik konumdan bakıldığında, şizofreni her şeyin ötesinde narsisistik bir bozukluktur." Konunun şizofrenik tezahürlere kadar uzanmasını bir kenarda tutarak narsisizm kültürü üzerinde biraz daha duralım.

Narsisizm kültürü hakkında yapılmış kapsamlı ve Türkçeye çevrilmiş bir yapıttan biraz söz edelim. Burjuva toplumunun düşünsel birikimini tamamen kaybettiğini ileri süren tarihçi Christopher Lasch, ABD toplumunun can çekişen hayat tarzını *Narsisizm Kültürü* başlıklı çalışmada ortaya koyar. Buna göre şiddet yüklü rekabetçi bireycilik ve birey merkezci kendilik takıntısının hayatın her alanında baskın olduğu ABD toplumunda, bireycilik baskısı altında kendi varoluşunun gerçekliğinden bile kuşku duyan bireyler yaşamaktadır. Bu bireyler, ciddi bir biçimde toplum karşısı dürtüleri ve faşizan (yer yer ırkçı) eğilimleri savunan, gelecek düşüncesini kaybetmiş, sadece güncel olan içinde umutlanabilen, acil tatmin talep eden ve daima tatmin edilmemiş bir "arzu durumu"nda yaşayan kişilerdir. ABD'de eğitim sistemi de bu türden narsisistik bireylerin yetişmesi hedefi gözetilerek inşa edilmiştir. (C. Lasch, *Narsisizm Kültürü*, Çev. S. Öztürk – Ö. H. Yolsal, Bilim ve Sanat Yay. 2006, s. 14-15)

Eğitim sisteminin yanı sıra, medya da var gücüyle yukarıda tanımlanan narsisistik bireylerin hayat tarzının savunuculuğunu yapmakta ve devamlılığını sağlamaktadır. Medyanın sanal bir doyum ortamını sağlaması ve beslemesi, zihinsel etkinlikleri, eleştirel bilincin verilerini "uyuşturarak" silmesi, yoksul, mağdur, işsiz ve emekçi kesimlerin sömürü ortamına ve sermaye düzenine daha kolay boyun eğmeleri için elverişli bir ortam oluşturmaktadır. Geç kapitalizm (yeni emperyalizm – küreselleşme diye de okuyabiliriz) çağında psikiyatrinin verilerine göre, başta ABD olmak üzere burjuva toplumlarında sınır ruhsal durumlar, kişilik bozuklukları ve narsisizmde artış çarpıcı bir biçimde gözlenir. Bu durum bir sürpriz değildir ve burjuva toplumunun neoliberal düzendeki çözülüşüne, sağlık-ış-egitim vb. alanlardaki sürekli hak kayıplarına koşut bir biçimde sürme eğilimi gösterir.

Ayrıca yayıncılık sektörüyle ilgili bir duruma da konumuzla ilgili olarak değinmekte yarar vardır. Günümüz popüler kitap yayıncılığının bundan iki yüzyıl öncesi ile nasıl koşut bir hal sergilediğine ilişkin şaşırtıcı sorulara yer verelim. Büyük felsefeci Immanuel Kant, 1790 yılında devrin en ünlü popüler yayıncılarından birine kamuya açık yayımladığı bir mektupta şu soruları sormuştur: "Bir ülkede bu sanayi dalında iş tutan uyanık bir yayıncı, kamunun beğenisini iyi koklayarak böyle bir işi fabrika usulü yürütüyor, bundan da beklenmedik haksız kazançlar sağlıyorsa buna ne demeli? Üstüne üstlük böyle bir yayıncı pazara arz ettiği malın (yayının) içerikte tutarlılık ve değerini hiç tartmadan, sırf kazanç güdüsüyle yalnızca o anki kitap pazarına egemen modalara prim veriyor, itibar ediyorsa ne olacak?" Kant'ın kendi sorduğu sorulara yanıtını aktaralım: "Doğaldır ki, bunları bilerek seri yayıncılık yapan biri, hevesli, kalemi kıvrak yazarların kapısını çalmasını beklemeyecektir. O, pazara hangi mamul malı sunacağını da, günün modasına biçim verecek hangi adımları atacağını da çok iyi bilir. Bu ise tam da yayıncının bu piyasadaki talebi etkilemekle yetinmeyip, onu bizzat oluşturması demektir." (Aktaran: Ömer Türkes, "Popüler Kültür ve Romanımız", *Birgün Kitap*, 6. 2. 2010)

Sonuç olarak, şairlerin birbirlerini şiir üretimi üzerinden değil de şair duruşları üzerinden haset, kendilik takıntısı ve narsisistik davranış modelinin bir tezahürü yoluyla eleştirmelerinin ve şiir eleştirisinin şairlerce polemiklere feda edilmiş teorik arka planında şu üç öge vardır diyebiliriz: 1- narsisizm kültürünü besleyen geç kapitalist toplumsal yapı, 2- medyatik hazcılık ve 3- yayıncılık sektöründe bunlarla doğrudan bağlantılı nitelik krizi.

aligalipyener@gmail.com

Arife KALENDER

KADIKÖY GÜZELİ*

kapımı çarparak gitti aşk
titredi duvarlarım
ruhumda oynadı çılgın bir kapak

kirpiğime yeşil sürdüm
dudaklarıma leylak
gezdim Bahariye'de eski bir günü
silindi doğru çizgiler
tüm sayılar sahtekâr

bende bir deli var
ölüler dirildi, diriler öldü
ömrüm okyanusa açıldı
ne geri dönerim şimdi
ne ada bulur ayaklarım

dar geliyor dar geliyor dar
kırın duvarları evler ölsün
aramaktan kör olduğum hayat
birilerinin elinde tutsak

oynat kayaları yerinden diyor
şirin aklım, şaşkın aklım
taşları birilerine fırlat
boyla yağmur sularını
sarıl şiiire, düşe yat

ben bir Kadıköy güzeliydim
çarparak kapıyı gitti aşk
aklım bir erkeğin öpüşlerinde kaldı
şimdi mendireğe vurarak
dönüp duruyor dalgalar

* Bahariye'de kontes edasıyla gezerdi. Başında kırmızı şapka.
Fırfırlı eteğinden dantel jupon düşerdi. Kolunda süslü sepetler.
Ak tenini saklardı tül eldivenler. Yollar öksüz şimdi. Renkler
silindi. Serin bir yel esiyor boşluğunda.

Nilüfer ALTUNKAYA

KIŞ GELMEDEN

güz bitiyor. yaraladığın hayvanın bakışları gibi peşinde mor
bir türkü. kaldırımların soğumuş kanı. düşlerimde koştüğüm
ay ışığından çocuk. üşümüştüğün.
-iliştir onu herhangi bir yere-

güz bitiyor. pencerede gür bıyıklı bir suret adamlığımız. bir
de kuytulu eteklerinde neler neler salınan kadınlığımız.
dağlara baş koymak nedir bilemezsin. soğuk duvarlara
bakmak yıl boyu. saydamlığından kırıldım artık.
-karıştır beni kanserli düşlere-

güz bitiyor. devrimci bir kimlik ellerim. yeterince yürüdü
doğum yerim. bir anarşiyi besler medeni halim. sensizliğe
sürüldü adım soyadım. kurşunlara gelesi akışkan suçum.
-yapıştır soğuk damganı yüzüme-

eski bir eylül 2009

Serap Aslı ARAKLI

TAMU

*"Bu nasıl sevgisizlik tanrım
Bütün sevgilerin günah"
Şükrü Erbaş*

sahipsiz trenler geçiyor içimin garından
her şey biraz aşk müsveddesi
say ki sevmek bağıra bağıra susmak demek

artık bir sevgili neresinden öpülür anladım

ey archimed aşkın kandırma kuvveti
beni bu yazgıya inandıran adam
içimin her yerinde bu melodram

artık bir nehir neresinden susar anladım

güzel ölüm için güzel sevgili
gözlerimden imgeler saçılacak
ölümüm öptüğün yerlerimden olacak

artık bir yalnız bir yalnızı neden seçer anladım

sen kanat dur içimin mürekkebinin
meğer öteki dediğim boşluk da senden
aşk bilgisi sürekli sözlüye kalktıgım derslerden

anladım cehennem de kahramana ihtiyacı var

Üsküdar, 08.11.2009

Melek AVCI

RÜZGÂR VE BULUNTU

-oysa ben canımın sıkıldığı yerdeydim-

rüzgâr dedim
olgun bildim seni dağlardan
öğrendim meğer şifasız
dua üfürüğüymüş bu buluntum

düştüm ve kirlendim
kirliydim ve düştüm

bunu üst dudağına yazdım
bütün bir ömrüm orda kıştılsın diye
adına andım rüzgâr dedim

incittim köpek koşmalarını
içime düşen kediyi
yakaladım

saçlarımda gittim sokakları

benimi sarmaya devam ediyor
oysa sevgilim

EDEBİYATÇININ DOĞASI ÜZERİNE

Arda CEVAHİR

Platoncu aşkınlıklar hiyerarşisi karşısında Aristoteles'in temel kuşkusu, aşkınlığın, varlığı kendi üzerindeki devininin bir görünümüne indirgeyecek hareket geçişliliğini bağlantılandırmadığıydı; giderek, ideayı, eşyayla aynı adı taşıyan ve varlığı açıklamaya yaramayan şairane benzetme diye görmek gerekiyordu. Devinim, var olma sürecinde varlığın araçsallığını koşullamakta, varlık da, devinimi içinde ve devinimi aracılığıyla uygulandığı doğanın erekselliğini doğrulayacak biçimde var olmaktadır. Böylelikle Aristoteles, dışsallığı, içsel bir mekâna indirgeyerek sınırlamakta; Platon karşısında varlığın ötesine, Demokritos önündeyse berisine yerleşmektedir: İdealizmi yermekte; ama saltık materyalizme de sırt çevirmektedir; ikisi arasında, hem varlığa töz diye bilinen bir özek içerlemekte hem de ruhun varlığını varoluşa feda etmiş olmamaktadır.

Kuşkusuz, “nesnede, kendisinden yoksun olduğu bir doğa vardır,” dediğinde de asıl ereklediği, dışsallığın içselliğidir. Töz, materyalizme doğru varlığın hareketini belirleyen öz yapı niteliği kazanmakta, ama aynı zamanda da, Platon için olduğundan daha az olmamakla birlikte, nesnelliği geçersiz kılan saltık idealizmin a priori öznelliğine yükselmektedir. Burada, ampirik bir veri, nesnelliği öznellik içinde nic'olmaktan alıkoyacağımız saf yaşanmışlık, dizgenin diyalektik soyutlanmışlığını bize tündengelim yoluyla a priori sağlamaktadır. Bir zaman-mekân ilişkisidir bu. Gerçekliğin anları biçiminde türevlendireceğimiz kuram ve eylem, yargıç ve sanık, kubbe ve minare, usta-çırak ilişkisi. Bir dede-torun ilişkisidir: Kurbanlığı yüzerlerken torununa seslenir: “Bıçağı devamlı içerden vur, postu yitirirsin.” İdeayla bağlarını tümüyle koparıp atmayan, varlığa indirgemekle soyutluktan kurtaran, ama töze indirgemekle de materyalizmini yitiren, yoksunu olduğu ve özgül eylemi aracılığıyla ilişkisini sürdürdüğü ereksel doğaya doğru onu kat etmesi gereken devinim: Platon karşısında Aristoteles'in edilgen varoluş olarak ortaya koyduğu varlıkbilimdir. Çevrimsel zamanın kurucu şeması, bıçağın postu kat eden eylemini yönseyen bilgenin bakışında, siyasal ve toplumbilimsel görüngülerin ampirik çokluğunu düzenlemede usa kılavuzluk etmektedir. Sanat yapıtı söz konusu oldukça, özgüllük iyi'nin öz niteliği olduğundan, iyi eserin özgüllüğü de onu ereklemiş kimsenin görece saf iyiye (erdeme) yakınlığı ya da uzaklığıyla belirgindir. Sürekli bir tözleştirme ereğindeki bu soyutlama işlemi, somut belirlenimlerini idealizmine vardırmak için insani gerçeğin şu soyut aşkınlığını merkeze odaklamaktadır: Tragedya. Aidi olduğu doğanın yoksun tikelliğinde kamunun vicdanını taşıyan, Tanrı'da dahil herkes önünde iyiye ulaşmak için bu doğallığını doğrulaması gereken adamoğlunun evren önündeki şu aşılmaz yalnızlığı, bütün tinselci öğretilerin bağrında donuklaşmış bulduğumuz insan almyazısının derin başarısızlığı...

Gelgelelim, kartezyen cogitoyu, Locke'un, bilinci beyaz boş sayfadan ibaret gören anlıkçılığını, Kantçı transandantal özneyi, daha ileride, Kierkegaard'ca varoluşun aşılmaz içselliğini, Hegel ve Marks'la beraber Romantizmin o büyük başkaldırısını koşullayan, hatta bizim Marksçı varoluşçuluğumuzun atılmışlık olarak varoluşu betimlemesine de olanak sağlayan, işte yine post ve bıçak ilişkisi, bu doğadır. Yalnız biz, Kierkegaard ve başkalarıyla birlik olup onun başaramazlığını savunmuyoruz, sadece başarmaya girişmemiş olduğumu söylüyoruz ki bu, başarısızlık ardında var olmayışla kendini kanıtlayan ebedi bir soyutluk yerine, eylemin yokluğunu gördüğümüzün biricik kanıtıdır. Düşünceyi hangi biçimiyle ele alırsak alalım, ister tinselci, ister maddeci hangi öğretiyi benimsersek benimseyelim, şu kaçınılmaz gerçek ki insanoğlu, soyutlanmış aşkınlıklarla

varlık arasında dışsallığın içselleştiği biricik düşünce bütünlüğüne, postla bıçak arasında kendiliğindenliğinin aşılmaz yadsınamazlığına sahip kurucu bir aklın varlığı demektir.

Bilindiği üzere, bu akıl, Aristoteles'i kilisenin hizmetine sunacak biçimde tinin lehine yorumlamış bütün kararlık Ortaçağ ardından, büyük canlanışına Descartes'la ulaşacaktır: Düşünce, bilincin var olduğunun biricik kanıtı olmakta, aklın üzerindeki bütün egemenliklerin örtüsünü kaldıracak Aydınlanma'nın ve merkantilist sermayecilik çağında hızla kendi bilincini kavrayan Burjuvazinin sunduğu, evrensel insan imgesinin odağına oturmakta, daha ileride, Locke'un ampirizmi ve başka pek çok şeyle koşullanmış olarak, Kant'ta kendi özgüllüğüne yükselmektedir. Kant'ta, artık bıçak postun öngördüğü zaman mekânsal belirlenimi terk ederek kendi yolunu kendisi çizmekte, Hölderlin'i, Faust'u, Rimbaud'yu esinlemekte, bizde de, yapılan her şeyin boşa çıkacağını bildiren tanrısal gözün sınırlayıcı aşkınlığına, Saltanat'a karşı Meşrutiyetçiliği hazırlamakta, Descartes'çılık aracılığıyla, tarih sahnesine Tanzimat entelektüelini çıkarmaktadır. Düşünen us, tamamlanmış bir geçmişle bağlarını koparma yoluna gitmekte; ama önündeki geleceğin eksikliğiyle de aşkınlığın gözleriyle dönüp kendini gözetlemekte, eylemini doğrulamak üzere yine karşı çıktığı aşkınlığı doğrulama yoluna gitmektedir. Tanzimat yazınının, bir tarafıyla toplumcu ve yeni, diğer yanı sıra saraycı ve eski iki görünüm altında ortaya çıkışı bu yüzdendir. Dizenin içerdiği her girişim, tıpkı Aristoteles'teki çevrimsel zamanın aşkınlığın mekânıyla sınırlanmasında olduğu gibi, dizenin sonunda, ilişkide olduğu ereksel doğanın düzenini doğrulayışıyla sınırlanmakta, zamansal her devinim, kafiyenin mülkü önünde hizaya getirmesiyle aşkınlık yönünden durdurulmaktadır. Birleşimsel aşmalar, yarım yüzyıl sonra, hemen yukarıda emekleme çağındaki Marksizmin uzağında, sıkı fıkı ahbaplıkta olduğu çoktan yenilmiş Alman idealizmi aracılığıyla, aklın Kantçı özgüllüğüne Kemalist Devrimle ulaşacak, imge düzleminden düşünce düzlemine geçen us, eylemini koşullayan önsel kalıpları, çevrimsel dizgenin kafiyeli sınırlarını parçalayarak kendi bildiği yolda ilerleme özgürlüğüne Nâzım'la erişebilecektir.

Nâzım Hikmet'te çifte bir devinim söz konusudur: Başı üzerindeki tözleştirilmiş aşkınlıklardan kurtulmaya yönelik bu çifte devinim, içinden geçilen çağın, hem yapıtına içeriklik edecek görüngülerin seçimi, hem de trajik bir yaşamöyküsünün eşlik ettiği bireysel varoluş düzleminde aşılması biçimindedir. Kuşkusuz, Nâzım Hikmet ne yıllar süren hapisliğinden ne de vatan hasretinden ötürü üzgündür; çünkü akılla doğa arasındaki ilişkiyi aracısız sağlayarak aklın özgürlüğünün en yüksek aşamasını ifade eden biricik yetkin bir felsefeye, Marksist görümege sahiptir.

Gelgelelim, Nâzım'la aynı çağda yazılan ve yaşaması da; ancak Nâzım'ın içeri tikildiği bir devrin kurumlar ve mülkiyet ilişkileriyle mümkün olan, eylemini bıçaktan ve zamandan değil de posttan ve mekândan yana koyma hakkını kendinde peşinen gören, mülkiyetçi yakaya yerleşmiş bir şiir türü de vardır. Garip şiiri, eylemini devinim yoluyla açınlayan ve aydınlatmak üzere yine bu devinin kendisine dönen Nâzım Hikmet şiiri karşısında, açıkça Kemalizm öncesine bir geri dönüşten, bir gerilemeden başka bir şey değildir. Bize, Marksizmin henüz erken olduğu bir dönemde, bunun geriye dönük bir ilerleme olduğunu söyleyecektir; bu, hiç değilse Attilâ İlhan ve Ahmed Arif'e kadar bir ölçüde doğrudur; çünkü bu şairlerin her ikisi de, eylemlerinin odağına hareketi yerleştirmişlerdir, bu ise, hemen aynı dönemdeki gerilemenin, İkinci Yeni adıyla tekrardan dirilişinin yadsınamaz gerçekliği demektir. Dizelerinde hiçbir halde harekete yer vermeyen, bunu ise devinimi kuşatan mekân doğasal aşkınlığın öznelliğiyle görüngüleyen bir anlayışın ilerleme neresindedir, bilmeyi isterdik doğrusu.

Gerçekten de, İkinci Yeni şiiri de, ardılı olduğu Garip'teki öz yapısallığı bünyesinde taşımaktadır. Sözcükler, sıfatlar, zarflar,

DOĞAL TEKİLLİK

başarmak için çalışmak gerekir
dışarı ırmağıdır ağacıdır
varolmak doğanıdır olmakta biz varız
ispatlamak ruhundur
sıkıyor kaldırıyor terliyor çok çalışıyor
bir dokunuyor kütüğe dönüştürüyor ağacı
vakte kim var dokunan kötülüğe çeviriyor
bozuldu omzundaki kauçuk yastık
boynunu dik tutan çelik eğilip büküldü
zırhı delindi başkasına karnında su taşımaktan
nöbetçi alacakaranlık kedileri gibi gezmekten
halsiz hasta aramaktan sormaktan
kırıldı kalbi hayatın zehrini
özenle gizlediği kibar kadeh çatladı
dağıldı bakir
gözbebeklerini arzuyla boğan çelişki
şimdi mühürleyeceği bir parmak izi yok
yani başparmağı yok
yani mürekkep yani sayfa
şu dipdiri havayı tutabilme gücü kalmamış
başı var da yaslayacağı bir hayatı yok
yok kendisiyle ölümü arasında
bir hava yastığı
başarmak için başparmak gerekir

öznelere birlikte, hep içinde yer alınan mekânın özneliğini
imlemekte ve dizinin sonunda bu öznel yapısallığı
kurumlaştırmak üzere içinde yer bulmaktadırlar. Şair,

“Gülün tam ortasında ağlıyorum
Her akşam sokak ortasında öldükçe
Önümü arkamı bilmiyorum
Azaldığımı duyup duyup karanlıkta
beni ayakta tutan gözlerinin...”

dediğinde, *gülün tam ortasında* ağlamakta, her akşam *sokak ortasında* ölmekte, *önünü arkasını* bilmemekte, azaldığını duyup duyup *karanlıkta*, sevgilinin *gözleri* tarafından ayakta tutulmaktadır. Her şimdiki an, geçmiş zamanın devinimden yoksun obje donukluğuyla mekânsal doğası içinde resmedilmekte, devinim, eninde sonunda, benimsemeye zorlandığı kurumsal ilişkilerin aşkın özneliğiyle önüne set çekilerek engellenmektedir. Böylelikle, Descartes ve Aristoteles’le birlikte, gerçekliğin aşkınlık uğruna soyutlandığı Platoncu idealizme geri dönmüş bulunuyoruz: Nâzım, İlhan ve Arif’te bulduğumuz, mekânın zaman içinde betimlenişinden, zamanın mekân içinde betimlendiği mutlakçı a priorizme. Bu idealizm, daha ileride, O. Pamuk ve Ahmet Altan’da kendini düzyazı adı altında koşullamakta, arada sırada yükselen ve hemen bastırılan bir iki çatlak sese karşın, örneğin *Ben Ruhi Bey Nasılım*’ın şairinde, poetik doğasının kıvılcıksızlığına yerleşmiş, salt bekleme düzeyindeki mekâncılığın seyredışı, Ö. Asafta, görüngüyü enine boyuna ölçüp tartan ama onu aşmaya da çalışmayan bir bakışım halinde ve Hegelci şairler eliyle,

KÖREBE KİRLENDİ

baca tütürüyorum
rüyalarımı bekliyorum
alnımı akşamlara sürterek
bir merdivenden usul
nasibime çıkıyorum
büyümekse
yüzümün nicedir çamur kaldığı
kıyılarımda ne çok gürültü
kapılara koşuyorum
kapan’mış
mazidir silemiyorum
boş veriyorum
boşalıyorum
körebelerinizi kirletiyor
allah allah’larınıza
bayılıyorum
hem ben
anneme oyulmuş mağarayım
içimden yaşıyorum

Bugüne gelmiştir. Şairin, harekete inmeyip içine yerleşerek
konuştuğu, yoksunu olsa da kendisinde var olduğuna inandığı
bu doğa, bugün, Kürt şairlerde ve elbette haklı olarak, hakkı
yenmiş mahrumluklarının yoksun bırakıldığı coğrafya olarak
kendini betimliyor.

Diğer yandan, bütün gün kahvede oturan bizim şu işsiz
Veli, işsiz ve beş parasız olsa da, kendini hiç de beş para
etmez bir görmeyerek aynı pahalı sigarayı içmekten ödün
vermeye yanaşmıyor; çünkü züğürt de olsa bir ağa doğası
kendinde var. Bir genç kız yakınıyor: “Sınavı kazanamadıysam
ben ne yapayım, evde ayrı odam mı vardı ki!” İşe henüz
alınmış, kendini, elleri aracılığıyla var ettiği bir ilişkiler
bütünün kölesi değil de aşağı türden bir burjuva olarak düzenin
bekçisi gören bir işçi, “Eh,” diyor, “Allah razı olsun ekmek
verenden, bir de emekli olup çıktım mı ileride...”

Her durum ve koşulda, bende, yeteneklerimin açığa
çıkarmak için fırsat kolladığı böyle bir doğa, bir ambar var demek
ki. Eylemsizliği içinde sıkışıp kaldığım, girişimimden alıkoyan
ve sürekli soyutlama yoluyla yeni ve üstün görünümünü aklın
göğüne yerleştirdiğim, imgelem. Şiirle ve şairlerle olan
kavgamız da burada başlıyor işte. Ama varoluşçu olarak,
kendimizi bununla sınırlandıramayız; gündelik ilişkiler
çokluğunun da eleştirisi gerekiyor. Daha sonra, ilkin bu doğanın
var ettiği gündelikle edebiyat arasındaki eleştirel ilişkiyi,
ardından da, *Denize Doğru Konuşma*’dan başlayarak yerleşikçi
ve devinimci şairleri ayrı ayrı gözden geçireceğiz.

Muharrem SÖNMEZ

MOR FİN

Kadife bir iştahla parlattım silahı
Üç dize verdim ağzına şiirlerin
Son
Ki
Üç
Ve başlasın seyir

Köşedeki deliden biliyor herkes
Oysa ben yedim kalbinizi
Ne iş
Ne para
Ne kadın
Ne erkek
Mazgallara methiyeler düzülüyor
Çöp kovalarının boynu eğik
Dik tut oğlum başını
Dik tut oğlum
Dik tut
Dik
Herkes böyle seviliyor

Namlusu geniş ağrılar geçidi
Çöplükte son bulan şehir
Masum oğlanlar ve kızlar morgu
Gir içeri
Bu perde kapanmayacak
Toplayıp yedim bütün martıları
Show must fuck off ! Huh !

Terimi teninle sileyim
Böylece anlaşılır aşkın kerameti
Yalnızlıktan ibaret
Dövmelerden fal tutayım
Belinde kelebek olan kız
Büyürken bir otel odasında
Dünyanın öbür ucunda ceninler
Denize dökülecek

Utanmaktan utancımın felsefe taşları
Bir beyaz çubuk
Bir siyah pelerin
Bir gri tavşan
Ama herkes biliyor ya
Silah sonunda patlayacak...

Özer AYKUT

SEKSEK

Senin elinden çıkmış bir ağızken rastlantı
İçimde gamzene benzeyen kâse kırıldı
Boşluğum yoruldu küçüle küçüle
Düşlerin seslerini çözen salya
Yastıkta kuruttuğu tariftan aldı adını

Hastaydım kalbim kadar
Başkalarının kahkahalarını yalnızca bilen
Öylece bilen duvarların ucu kadar

Halim ŞAFAK

HEP YARIM GECEDE KALDIM BİRAZ DAHA KARANLIK!..

odadaki ayna cumartesi pazar pazartesi
kırıldı orta yerinden siyah salı çarşamba
perşembe cuma dünya günü gün ayı ay yılı yıl
istanbul milas ankara kim gelirse gece gelsin

bisiklete binip bisikletten düştüğüm geceden
gittim önce suya kesmiş yararı öptüm sonra
suya kesmiş yararı bir daha öptüm cumartesi

hayat kaldığı yerden başlamazsa başlamasın

sokakları evleri odaları dolduran kim vardı
uzun hayat söğüt turunç sümbülteber zambak
öğrendim spektrumunu geniş aşka gece başlanır

hayat bu yaşanacak çok şey var gecikme dedikçe
gece oldum gündüz oldum su oldum söğüt oldum
şiir yazdım çiçek diktim turunç topladım

hep aynı gecede kaldım ne olur biraz daha karanlık!

Abdurrahman ŞENEL

UZAK FIRTINA

büyük fırtınalara çıkacağım, acının ertesi
saçlarımı ellerimle keseceğim kısacık dilediğiniz gibi
her makas sesinde bir ölünün kollarında eskiyecek kol saati
bozkırda bekleyen su kuşları derininize uçacak
en derininize açılmış bir kuyuda
dirilicek berrak nehirler
yangın ortasında toz çiçekleri gibi açacağım
uzağımız avuntu avlularında fırtınaya kapılacak
orada unutacaksınız kulağıma dualar okuyan deli kadını
gümüştten bir gök ikiye bölünecek
yeryüzüne ceset gibi boylu boyunca uzanacak
yüzümde uluyan köpekler

Orhan EMRE

LAMEKÂN

kırıyorsun bir gülü dalından
esrik teninde ince bir vapur
sızıntısı kalıyor gidişlerinde
batışı limanda güneşin

susuyorsun yollarda
mekânsız yalvaç sürçmeleri
dilde kanayan yara
oluyorsun: ihaneti bir aşkın, kadim yalanları

yüklenmiş bir dağ ölümleri
kandan başka ne kalır geriye
bu aşktan

Memed Arif B.

SÖZ DIŞKAPININ MANDALI

“Memed’im, dizede tek sözcük,
bir tek sözcük,
oturursa yerine;
işte o benim dünyam,
yaşam varsılığım.”

Diyen ustaya:
“Her uğraşın farklı etiği
gönenci var” dedim.

Dökümcüyüm!

Üretim benim işim.
Nefes nefese bırakır;
her ocakta soluduğum hava.
Yıllarca toz-duman,
nasıl kevgire dönmesin ciğer?

Dökümcüyüm!

Ateş ben’im duygum;
ürperdi, dönüştü:
Yıllar içinde düşüncelerim.

Her sıvı maden eritti;
su gibi geçirdi
feleğin çemberinden beni.

Atıldım kollarına;
üretim denen çılgin sevgilinin,
tutsağı mı oldum paranın?
Dünyalığı, dünyalığım değil desem,
kim inanır?

Dökümcüyüm!

İşim bu benim;
söz dışkapının mandalı,
yaşam şiirinde.

Adana, 2009

Adnan ALGIN

AH

çok kaybettin çok vuruldun kelama darılma
yaş otuz beş ya da şiirlerin üç kuruşluk nefes
ağlamak serin bir ezan dizlerinin bağında
bazen her çocuk tanrılaşır kâinat paslı heves

şiirin ağzı teneffüse müsait
allahın hakkı üç, yalnızlığın kaç mısra
plastik gül dayama şakağına müteredit
uzun bir yaradır şiir dağlarca ağladığında

Acem ÖZLER

YÜRÜSEM

yürüsem kaç şehir eder bir sokak
içsem kaç dostluk sıcak bir çay
ağlasam kaç gökyüzü boşalır
uykusuz bir gece kaç hayat eder
bir geceden kaç intihar çıkar

tutsam ellerini kaç bahar gelir
bıraksam kaç akşam çöker içime
yaşasam kaç hayat eder bir ömür
beklemek ölümü kaç yüzyıl

çüksam balkona kaç yıldız
kaç sokak çıkar karşıma birden
dokunsam şehre ve geceye
kaç çocuk ölür içimde sessizce

kessem bu gökyüzünü kaç ayna çıkar
baksam hangi yüzüm yine karşıma

yürüsem bir ömür yağacak yağmur
şehir büyüyecek
uzayacak gece ve sokaklar
balkonlar sokağa inecek bir bir

yürüsem o şarkıyı hatırlayacağım
hatta bir gün söyleyeceğim

Onur AKYIL

SEYREDERİM SENİ

sen şu köşeden çıkıp gelince, buluttan bir yanı var
geçmiş günler tövbesi, kalbine kadar yalnız söğüt ağaçları, kış
baksan, görsen, bambaşka bir şey hürriyet, yaşı yok
nal sesleri duyulunca buruşuyor toprak, evime, adıma
iyice uzak şu güzelim yaz ışıkları; kenardan kenardan
en ince kıyısından dağların, kim nereye varırsa
gel de bekle başımda, aç avuçlarını al sana bilye
saçlarını da savur bakalım, rüzgârlar tazeleşiyor
böylesine şehirler, ardında kalıyor insanın, böylesine takvimler
aşk ve angarya, ağzımız yüzümüz, bir senin eteklerin başka
bir de senin eteklerin başka, yabancı tanrım, yalancı tanrım
mesela günlerden birkaç kriz öncesi; beni yorma, adını kendin
[unut
başka sabah ben gelir yanında uyanırım, sabahla sabahları.

kim bilir başka caddeler, açmaktan yaralı omuzların, ki çöller
vesaire sözlükleri, çok kavgalı uzun bekleyişler, biraz daha
[nafile
sen de amma cahilsin ayrılırken, terk ederken, sevişirken
sonsuzu açmak için şimdiyi kapatmalısın, bu da aklına işçilik

hadi şimdi tekrar değişelim
vakti gelen uçar

CAHİT KOYTAK ŞİİRİNE GENEL BİR BAKIŞ

Seda ERİŞ

Cahit Koytak, 1970 sonrası Türk Şiirinin sessiz ama derinden soluyan coşkunu/güçlü sesi. Nefsinin dalgalanmaları ve med cezirleriyle sürekli hesaplaşmalar yaşayan ve okuruna da yaşatan, 1949 doğumlu şair, yayımladığı ilk şiirlerinde dahi kemale ermiş dizeleriyle Cumhuriyet sonrası Türk şiir geleneğine sağlayacağı katkıların sinyallerini vermekten çekinmemiştir. “Kusursuz bir cinayet tasarlar gibi” arşınlar şiir coğrafyasının engelbeli yollarını. “Küçük sıradan hayatı”nın farkındalığıdır tavrı ve tutumlarını yönlendiren asıl güç. “Zavallı küçük sırlar”ın ağırlığıyla boğulan ve tepeden tırnağa hasede, kıskançlığa ve menfaate bulanmış ikiyüzlü dünyanın aynı gökyüzü altında bin bir haz ve cömertlikle işlenmiş günahların vebaliyle yüzleşen ve öteki üzerinden kendisiyle hesaplaşan, zombilerin diyarında insanca yaşama mücadelesi veren şair, var oluşun gizlerini çözmeye çalışan kaypak teorisyenlerin ve “dünyamızı soğutan feylesofların” bulunduğu ortamda kendini hiçliğin dışı çarkından kurtarmaya çalışır, bu esnada “gizlenerek kıyı bucak” yeryüzünü kelimeleriyle tavaf eder gibidir adeta.

Haydar Ergülen’in Cahit Koytak Şiiri üzerine söyledikleri de dikkate değer bu bağlamda. Ergülen Koytak’ın şiirlerini tehlikeli ustalık ürünleri olarak gördüğünü söylüyor ve ekliyor: “*Koytak’ın şiirlerini el yazısı olarak değil, aynı zamanda alın yazısı olarak yazdığını düşünüyorum.*” Gerçekten Cahit Koytak yazdığı şiirlerde ‘düşünen özne’ tarafını ön plana çıkartarak, şiiri salt duygulanımların dışı vurulduğu, psikolojik boşalmaların yaşandığı bir iç dökme alanı ya da manevi anlamda rehabilite eden bir uğraşı olarak görmez. Ne kısıkaç altında tutulmuş belirlenimci bir tasavvurun ne de agnostik bir zihniyetin ürünüdür Cahit Koytak şiiri.

Soyut ve terminolojik kavramlarla kendine dayanak bulan kuru, yapay bir ifade dilini kullanmaktan kaçınmıştır şair. Buna karşılık gündelik hayatın içeriğini, yaşantı öğelerini, sıradan olaylarını önemsemiştir Koytak. Bununla birlikte şair şiirlerinde olgular ve nesnelere dünyasının görünen yüzlerinin ardında kalan ancak keşf ve ilham kanallarıyla ayırına varılabilen muhkem taraflarını hissettirmeye çalışır. Şairin derdi anlaşılması güç, kapalı bir şiir anlayışına öncülük etmek değildir. Farklı bir deyişle egosantrik kurguların tuzağına düşmez Koytak. Tasavvuf harciyle yoğurur şiirini. Tanrı sevgisi ve onu kimseyle paylaşamama hissi hayatın rutin akışı içinde yapmaktan zevk aldığımız diğer küçük/olağan şeylerin dünyasında, onlarla birlikte duyumsanmaya başlanır. Tanrıyla birlikte ondan türeyen anlam okyanusunun derinliklerinde iz süreriz böylece. Koytak’ın burada Tanrı kavramını felsefi sisteminin merkezine yerleştiren Spinoza’nın metafiziğine yaklaştığını görürüz. Spinoza’nın “Tanrı ya da Doğa” (*Deus Sive Natura*) olarak formüle ettiği temel iddiasında fizik dünyanın özünde teolojik bir yapı barındırdığı, bu teolojik yapının da evrensel olana tekabül etmesi vurgusu yatmaktadır.

“*Tanrı’yı seven / Ve kimseyle paylaşmak istemeyen onu / Tanrı’yı seven, kanaryaları, ipek kravatları / Tren durmadan atlamayı / Yağmurda ıslanmayı / Bisiklet kiralamayı kenar mahallelerde / Küçük kızlara şapka çıkarmayı / Ve karanlık sokaklara dalıp gitmeyi film biterken.*” (Huş Ağacı Hakkında Bilgi Topluyorum)

Her şey ortadadır aslında. Zamanın poyrazı aynı nehirde iki defa yıkanmamıza izin vermez. Şair, bedenlerimiz kadar ruhlarımızın da yıllara meydan okuyamayacağını, kayıp vermeden direnmenin mümkün olamayacağını, Tin denizini dalgalandıran ve aşındıran kayaların hüküm sürdüğü dünyanın düzeninin değişebileceği umudunun boşuna olduğunu bilincindedir.

“*Kayalar kanat çırpıyor / Kurt kuş bırakmış kendini fırtınaya / Bense derinlerden kopacak / Patlamayı bekliyorum / Beyhude bekliyorum / Terk edilmiş bir maden ocağı gibi.*”

Koytak, “Kalabalıkta ilk çılgılı atacakmış gibi” “Ama hiç ses çıkarmayan ermiş” edasıyla Cumhuriyet Sonrası Türk Şiiri Mavericksinde sesini, soluğunu fersah fersah denizin derininde ya da insanlığın acı tarihine hislenip birbirine yaslanmış sıra dağlar gibi duyarlılığın ve katıksız inancın büyüünde harmanlamış bir şair.

Hâkim dünya düzeninin kıvamı tutturulmakta zorluk çekilmeyen popülist şiirini yazmaz Cahit Koytak. Huş ağacına eğilir ve anlar; şeylerin suretini, olguların zahiriliğini. Cahit Koytak’ta bilmenin ölçüsü “bir sırrı çözmektir.” Nurettin Topçu’nun belirttiği gibi “*Kâinat olaylarını çok tanımak, bilmek değildir. Bilmek, kanunu bilmektir. Dünyamızın nizamını anlamaktır. Sebepleri ve zaruretleri yakalamaktır. Büyük nizamın muammasını çözmektir.*” İşte “büyük nizamın muamması”nı çözmeye adanmış bir hayat Cahit Koytak’ın. Olguların kıskacında soluk soluğa koşturmakla geçen hayatına yer açmak kaygısı da olmasa. “Nuh’a Gemi Resimleri” isimli şiirinde “*Öleceğim efendim / Bir gün mutlaka öleceğim / Ama beş kırk beş vapuru / Kim durdurabilir onu- / Beş kırk beşte kalkacak yine / biraz sıkışır mısınız?*” diyerek hem dünya hayatını hem de öteliliği birbiriyle bütünleyen, birini diğerine öncelemeden dengede tutan bir hayat görüşünü başarıyla yansıtmıştır. Oysa bu gemide yaşanmıştır ne varsa, hayata dair; fütursuzca işlenmiş günahlar, verilmiş sadakalar, dualarla sessizce yakarılan tövbeler, kazanılmış madalyalar, çekilmiş tıraş, tıraşsız fotoğraflar ve nicesi... Zavallı küçük sırlara adanmış ömürler... Şair, her ne kadar dünyalılığın gelip geçiciliğine işaret etse de kelimeler tükenip yerini tek tük hecelere bırakmaya başladığı anlarda bile, bu geminin dışında kalmak istemez. Çünkü beş kırk beş gemisi bir anlamda Nuh’un da içinde bulunduğu emeldir. Diğer bir deyişle “Selamet”e giden istikamette yol alır bu gemi.

Koytak’ın soluğunda “*Ta başından beri her şeyi / Her şeyi bilen Tanrının / büyüklüğüne yakışan / bir sessizlik*” hissettirir kendisini. Oysa bizler tam da o anlarda “Peygamber katleden kavimler gibi” pas tutmayan hançerlerle batarız böğrüne hayatın. Nesnelere dünyasının birer figürü olma yolunda ilerlerken adlarımız “dünyamızı soğutan feylesofların” açtığı yol üzerindedir. İçerdeyken kendisini çevreleyen maskelerden, sapkınlıklardan, iğretliklerden korkmaz şair. Ya da kendi sözcükleriyle “*Giyisilerle mankenlerle spotlarla / kapana kısılmaktan*”. Ama korkmak kendinden, yalnızlığın ıssız sularında yol almak iç seslere doğru cüretlice. İşte şairin dünyanın bütün seslerini bastıran çılgılığı bu noktada yükseliyor. Şeylerin karanlık örtüsünü zarifçe çekerek üstümüzden, sadece düşünmekten mürekkep bir insan silüetiyle karşımıza çıkıyor Koytak. Ama yine de Klasik Hıristiyan anlayışının ortaya koyduğu ruh ve beden iki ayrı töz olduğu yanılığına düşmeden takınır bu tavrı. Hatta bu uçurumu şiddetli bir eleştiriyeye maruz bırakır şiirlerinde.

Aziz François’yla yanardöner dünyanın bir tarafı aydınlanırken diğer yanı karanlıkta kalıyor hep. Kilisenin *İncil’e* değmeyen dudaklarından dökülen ve Kutsal Ruh’a varamadan toz olup uçan duaların değerini çil çil altınlarla ölçen kilise babaları, “ölü renkler, ağır ve kirli kokular”a bürünerek çıkarlar Üç Ortaçağ Resmî’nde okuyucunun karşısına. Russell “*Neden Hıristiyan Değilim*” isimli eserinde Hıristiyan ahlakının İsa’nın tutum tavrı ve sözleriyle değil, Kilise’nin çıkar ve menfaatleriyle bağdaşır olduğunun altını çizmiştir. Şöyle devam ediyor Russell aynı eserde: “*Hıristiyanlıktaki en önemli şey, toplumsal ve tarihsel bakımdan İsa değil, Kilisedir, Hıristiyanlığı toplumsal bir kuvvet olarak yargılayacak olursak, İncil’lere başvurmamız gerekmez. İsa, malınızı mülkünüzü yoksullara dağıtın, dövmeyin, kiliseye gitmeyin, zinayı cezalandırmayın, demişti. Ne Katolikler ne de Protestanlar bu sözleri izlemede hevesli görünmemişlerdir. Fransisken mezhebinden bazılarının havariler kadar yoksul olunması için birtakım vaizler verdiği doğrudur, ama Papa onları mahkûm etmiş ve öğretilerini zındıklıkla suçlamıştır.*” Bilindiği gibi Assisli François, Fransisken tarikatının kurucusudur. Bu tarikata mensup şahıslar için kurtuluş ancak, maddi menfaatlerinden uzaklaşarak ve dünya nimetlerinden feragat ederek gerçekleşecektir. Fransisken tarikatına mensup kişiler arasında Ortaçağ düşünce dünyasının tanınmış simalarına rastlamak da olanaksız değildir. Örneğin bu üyelerden biri olan Ioannes Scotus

ÇOK AMAÇLI UYSALLIKLAR

yokluğunu önemsiyorum, ağır ağır tükenmeni hoşuna giderse sınırlarını geçerken zehirle beni sonrası iki nokta ve ayrıntı, somut unutkanlık veya iğnenin ucunda yem, çağcıl büyüme...

bu kalıplar... kalbimin vampiri, üzerime abanan boyut derin sularımın cehennemi, tedirgin beyaz tülleri pencerelerin, orada bir ölü var, anı cenazesi ki deniz görünmez oradan, alaca karanlığın ötesinde saklı bir gökyüzü var, elimin anlam soluğunda çevrimli sayfalar, zamana asılı şeyler...

orada herkes renkli öykülerden düşüyor: az laf çok iş diğerlerinden, sonra olaylar ve dürtüler insanı özetliyor, yenilginin soytarı çanağında veya burada kırbaç gölgeli sessizlik kulelerinde... saat bizi izliyor, güzel gün: yenilgiler en güzel aşkla süslenir ama hüznün en çok evde konuşulur, yokuştur denge yontusu, dibinde usulca ayna, dilimlenmiş mavi düş: bir sevinç kokusu, odalara boyun bağı, o gizlenmiş ezgi yolu süslese yorumsuz koridorları, yazın tabloları her yere not düşme utanç payı umudu gerçeğin çengelini as, usandım...

göz ucuyla sana bakıyorum, yine köpük oluyorsun karneyle yaşam meyvesi ve bilgi kapısı sonra sonbahar kış... şu zaman dilimi dışındaki konuşma yalnızca algı masası ve bulvar, karışıklıklar uykusu... belki de bu kente bahar gelmez, akşam hep bir ürkü...

Erigena'ya göre, insan yazgısı önceden belirlenmiş değildir. Dolayısıyla Fransiskan tarikatının bu üyesine göre, yaşadığı çağda otoritenin temsilci olan kilisenin bu sorunu çözmekte yetersiz kalışı, akıl ve iradeye olan vurguyu güçlendirecektir.

Koytak "Üç Ortaçağ Resmi" isimli şiirinde de kilisenin Hıristiyanlar üzerinde yarattığı korku ve otorite ablukasını sarsalayıcı bir dille yıkmaya çalışır. "Çürüme, bir rahibe figürüyle verilmeli mesela / Dev bir çekirgeyle çiftleşen / ya da bir kırkayakla" dizeleri ortaçağa yüklenen karanlık çağ nitelemesinin kiliseye ve onun yarattığı dinsel tutuma işaret eden uzantılarını açıklamaya muktedir gözükmektedir. Kilisenin insan bedenini hor gören, aşağılayan ve her fırsatta onu kötülüğün nedeni olarak kabul eden yaklaşımı bu dizelerle aşılıp çalışılmaktadır. Oysa Kilisenin esas görevi, İsa'nın ölümünden sonra Ruh-ül Kuddüs'ün var olmasını/yaşamasını sağlamaktır. Herve Rousseau'ya göre "Kilise tarihte İsa'nın 'mistik bedeni' olarak yaşar." Oysa Koytak kilisenin kokuşmuş varlığını, sadece şekilden ibaret olan sözde kutsal savaşımını, papalar arasında süregelen rant sağlama mücadelelerini bütün çarpıklıklarıyla birlikte gözler önüne serer.

"Kilise, bu şişen kaban / Ruha ve bedene sığmayan yara / Günahlarımızı döktüğümüz / Fırçalarımızı yıkadığımız bu kükürtlü su / Ölü renkler ağır ve kirli kokular / Bu tüylenmiş kabuklanmış / Rutubet ve kan tutmuş zaman / Kilise cellâtlara çiçek dersi veren safiyet / Yarasalara ve kurtlara / Belagat öğreten tanrısal zekâ." Geçmişin ağır kokulu günah yükü, geleceğin puslu aynasında buğu tutmadan keşifler tarafından çıkarıcı hesapların potasında arındırılır. Kilise böylece Ortaçağın tarih yazımcılığı misyonunu yüklenmiştir.

VARLIK

köksüz siyah bir el yükselip saçılır rengarenk açarak birikmiş hüznünü belki de kaçmak için doğurduğu annesinden önce uçurumunu yaratır gözleri bağlı bir bulut gibi koşarak bırakır her yerde utangaç ayak izlerini ve gizlenir bir perdeyle kum tanelerinden ancak korkutur unutulmak karanlıkta bu yüzden aramaya koyulup kendini hohlayıverir yüzüne hayaletini soğuk bir cesedin ta ki yitip acıyan etözünde atar hür uçurumundan kendini

varlık rüyasından çıkmıştır da sanki bir ölünün durur başucumda bulutsuz bir ağaç gibi

Ulaş KARADAĞ

İNTİHARIN

kırmızısı tersyüz ikindili frezya bir gün unutuyorum nesneleşmiş durmakta sözgelimi zaman

hangi alfabeyle yazıyoruz delilikleri?

Ocak 2010

Tanrısal anlık misyonerlerin çürümüş ruhlarında sefaletin ve kokuşmuşluğun perdesiz yüzü olarak tecelli eder. İsa'nın çileci ideali, ruhun kurtuluşu için seçtiği en uygun yol, yarasaların ve kurtların geçim kapısı/haz ve tamah güzergâhı olacaktır. Oysa Unamuno'nun *Günlükler*'inde belirttiği gibi "Fakirlik, -sadece zaruri olan şeylere sahip olmak- bir kutsanmadır. Ama böyleli fakirlik gerçek bir zenginliktir."

Ve ölgün soluğunu nefsimizde buğulandıran yalnızlığın ağır senfonisi başlar kendini inceden duyurmaya. "Yalnızlık Kayser'den Daha güçlüdür / Ve Roma'dan daha uğultulu" diyen şairin sesi bastırmaya çalışmaktadır benliğin çok sesli uğultusunu.

Ve yıkıntılarının üstünde yükselen bir büsttür Cemil Meriç Koytak'a göre. "Farelerin böceklerin eski medeniyetlerin / üzerinde oturan bu muazzam abide / altçeneye kadar kan / kan. Kemik. Ve kerpiç / Ordan yukarısı Cemil Meriç" diyerek çileye tutsak olmuş kan ve kemik yığını insan bedenini aslında ruhun kurtuluşunun bir gerekçesi kılarak bu durumu taş tarih ve zekâ üçgeninde açıklamaya çalışmaktadır. Bu esnada Cemil Meriç'in yıllara meydan okuyan satırları hafızanın demir parmaklığından dışarıya sızan yolu yarılmalıdır bile. "Her büyük adam, kucağında yaşadığı cemiyetin üvey evladıdır. İnsan cemiyetle tam bir uyuşma halinde olduğu zaman tarihi yoktur. Doğan, yaşar, ölür... Tarihi yaratan fertle kalabalık arasındaki anlaşmazlıktır." (Jurnal, Cilt 1) Gerek Türk Şiiri düzleminde Cahit Koytak, gerekse Düşünce Uzamı bağlamında Cemil Meriç toplumun içselleştiremediği anti kahramanlar olarak kendi tarihlerinin yaratıcılığını üstlenmiş kişilerdir.

İsmet Özel Tartışması

• Epeydir İsmet Özel üzerine –özellikle internet üzerindeki grup yazışmalarında– derin bir tartışma yürütülüyor. Bunun nedeni ise şairlikten sonra bir de “İstiklal Marşı Derneği” Genel Başkanlığı yapan şairimizin hoyratça çıkışları. Son “bombası”, Habertürk televizyonunda yayınlanan “Karşıt Görüş” adlı programda Alevilere yönelik abuk sabuk sözleriydi. İsmet Özel, açıkça, “*Türk olmayana ‘gâvur’ denir. Gâvurda akıl olsa Müslüman olurdu. Aleviler de Müslüman olamazlar. Aleviler, Haçlı ordularının Anadolu’daki kalıntıları. Anadolu sadece Türk yurdudur. Alevilik illiklidir. Bunu herkes kolaylıkla gözlemleyebilir. Aleviler, Haçlı Seferleri başarısızlıkla sonuçlandıktan sonra burayı terk etmek istemeyen Avrupalılardır*” diyor.

Her ne kadar konuşmasının bir yerinde, “*Aleviler sözünün eri, mert insanlardır*” diyorsa da, o laf arada kaynayıp gidiyor! Tıpkı, İsmet Özel’in aynı programda söylediği “*Önce komünistti, sonra şeriatçı oldu, şimdi Türkçü oldu diyorlar benim için! Ben hâlâ komünistim. Müslüman, komünist olmayacak da ne olacak! ‘Bizi aldatan bizden değildir’ diyor hadiste. Bundan daha komünistçe ne olabilir?*” sözlerinin kaynayıp gitmesi gibi.

İsmet Özel daha çok tartışılacak. Bu kesin. Belki de adı bunca tartışma ve çelişkiyle bir sonraki yüzyıla kalacak yegâne isim. Beni rahatsız eden o tartışma değil, tartışma üzerinden “metazori” olarak kural haline getirilmeye çalışılan kesinkes yargılar. Örneğin, sevgili Gültekin Emre, *Varlık* dergisinin Şubat 2010 tarihli sayısındaki Şiir Günlüğü’nde, “*İsmet Özel’i ‘büyük şair’ (!) sayanların nedense hiç sesi soluğu çıkmıyor onun bu tür zırvalamaları karşısında*” diyerek, tartışmaya yeni bir pencere açıyor. Yüksek lisans tezi İsmet Özel olan (1992) ve en son *Yeni* dergisinde 66 sayfalık “*İsmet Özel: Türk Şiiri’nde Nâzım’dan Sonraki Süvari*” (2005) başlıklı yazıyı kaleme alan bir edebiyatçı olarak hemen yanıt vereyim: Bir kez, İsmet Özel, sevgili Gültekin Emre’nin dediği gibi, “*...aslında şiirine baktığımızda öyle ahım şahım bir yanı olmayan*” bir şair nitelmesini asla hak etmiyor. Ona “*insanlıktan yoksun*” bile diyebilirsiniz; son çıkışlarından sonra buna hakkınız var (Mesela ben öyle düşünüyorum). Ama İsmet Özel şiirine, geçmişte tıpkı sağcıların Nâzım Hikmet’e yaklaştığı gibi yaklaşamazsınız. En başta, şiire gönül veren bir insan olarak bu kendinize karşı saygısızlıktır. Veyahut da o şiiri yıllardır hiç okumadığınızı gösterir. İsmet Özel bugün aklını yitirmiş, alçalmış (2005’teki yazımda aynen böyle demiştim!) veya dinci faşizan bir anlayışın (pardon, o sadece *başlı başına* bir akımdır, asla hiçbir akımın kuyruğuna takılmaz!) uydusu haline gelmiş olabilir. Bunların hepsine, evet. O zaman yapacağımız şey, tıpkı her zaman yaptığımız şeydir: Okumazsınız! İsmet Özel’i boykot edersiniz! Ama dizelerine ilişkin tek bir laf ederken, kılı kırk yarmanız iktiza eder. Çünkü İsmet Özel, her ne kadar konuşmalarında ve yazılarında o kötü iklimin izlerini taşısa da, iş şiire geldiğinde başka bir insandır. Elinizi vicdanımıza koyun; “Kaçmak İsterken Vuruldu” şiirindeki şu dizeler mi “*ahım şahım olmayan bir şair*”e ait:

“Gök gürlledi
Canı sarsılmadı şimşek çakışından
Ve yağışlar dilinden döküleni epritemedi
Sert esen poyrazın dayattığı siliklik
Ağustos sıcaklığı gerekçesiyle pelteleşme
Dilsizlik sağırılık çolaklık körlük

Mızrak değdiremediler güzelim gövdesine
Değiştirilsin aniden coğrafya dersinde konu
Kaçmak isterken vuruldu.”

Dizeler Kuş Misali

• *Yasakmeyve* dergisinin Ocak-Şubat 2010 sayısında Emirhan Oğuz’la güzel bir söyleşi var. *Ateş Hırsızları Söylencesi*’nden sonra neredeyse 20 yıldır ortalıkta görünmeyen şair yeni kitabı *Myndos Geçiş*i ile birkaç ay önce yeniden edebiyat dünyamıza hoş geldi.

Dergide Caner Ocak imzalı “En İyi Slogandır Yaşamak İnsan Olunca” adlı güzel bir şiir var:

“en iyi slogandır yaşamak, insan olunca
göğsünde kuş tüyleriyle dolaşır şehrin köylerini
işe girer, dış çıkarır çocukluğundan kalmış kadınlara
kimseye söylemez kendini
bir rakı şişesiyle darılır kavgasına
o sonbaharı piç etse de, en iyi slogandır yaşamak
park yeri bulamaz yalnızlığına.”

Seyyidhan Kömürçü’nün *kır’kardeşi Neslihan*’a ithaf ettiği “Umur” şiiri, mükemmel bir hasreti anlatıyor: “gittin / her gün bir bardak su döküyorum dünyaya”.

Yasakmeyve’nin “kardeşi” *Karakalem*’de Nurhak Kaya’nın “N e f - i ’ n i n K a n ı Y e r d e K a l m a z” adlı “edepsiz” şiiri çok hoş (son dizesini ben bile buraya yazmaktan utanıyorum):

“şu ana avrat kalabalık bir labirentse
ben yolundan şaşmam düz giderim
dünyam içine girdiğimde üstü kapatılmış fanus.
örneğin saltanat çökmüş şu iskemleye taht diye oturan adam
şu yer yok diye çileye sürülen bahtsız sadrazam;
bak ben tahtın yanına oturursam kabıma sığmam
padişaha dere tepe düz giderim”.

Varlık’ta Betül Dünder’in “Hiçkırık” şiirinde “kamburunu toparlayıp yürür de insan / kalır orada gölgesi!” dizesi müthiş. Tıpkı A. Barış Ağır’ın “Deniz Ağacı” şiirindeki şu dizeler gibi: “harfleri topla ve güzü bekle / anlaşılın keder”.

Yıllık Tartışması

• *Kitaplık*, her yıl olduğu gibi yine şubat ayında YKY Şiir Yıllığı verdi derginin yanında. Yıllığı bu yıl da Bâki Asiltürk hazırladı. Geçen yıl yitirdiğimiz Kemal Özer, Selma Ağabeyoğlu ve Süha Tuğtepe’den birer anmalık şiir var en başta. Sonra, “en yaşlı şair” olarak Arif Damar’ın (d. 1925) “*Caçala*” şiiri geliyor. En sonda ise Mehmet Rayman var. Yaşı belirtilmediğine göre hayli genç olmalı.

Asiltürk yine titiz her çalışma yapmış. Yıllıkta ne ararsanız var. Yıldızlarımız bir türlü barışmasa da, hiçbir vehme kapılmadan, birkaç yıldır kendisine de bunu e-mail yoluyla iletıyorum. Ama şiir seçimi konusundaki beğenisini –artık neyse o ölçüt– en baştan beri eksik bulduğumu belirtmeliyim. Onun 4 yıldır hazırladığı yıllıklarda şair olarak hiç yer bulamayan biri olarak söyleyemiyorum bunu; eksik olmasın her yıllıkta benim eleştiri ve eleştirel denemelerimi beğendiğini mutlaka vurgular. O açıdan bir sorun yok. Kendi adıma mesele de yapmıyorum. Ama her sene yıllıkta yer alan çoğu şiir den kat be kat güzel dizeler yazdığımı ve dergilerde yayımladığımı sanıyorum –eğer halüsinasyon görmüyorsam. Evet, itiraz merciim yok. Zaten olmamalı da. Buradaki *kompleks* bana değil, tercihini yaparken, o yıl yayımlanan şiirleri elerken, elinin tersiyle ilk olarak geçmişte *papaz olduğu* isimleri iten Bâki Asiltürk’e ait olduğunu düşünüyorum ister istemez. Asiltürk’ün elindeki terazinin adil tartmadığını tahmin ediyorum. Bu saatten sonra da düzeleceğine ihtimal vermek zor.

KIŞ

Her kış yağmuruyla derinleşir insana
Yolların tümceleriyle giyinen kış
Uğrayıp bana sürdürsen kırları
Yenilenir kış çatısı rüzgâr alınca
Yol boylarında derin yürüdüğüme aldanma
Yeni bir kış, eski kışa benzer yeleşti
Belki kış kederlenir beni bir gün
Ellerinin son tarafı hep düş otları
Göğsünden kopan gümüş sırmaya düğümle beni
Bir iyice dökümlüdür eteği çiylerin
Bir sabahtan bir yazmaya işlerken şefkat
Ayın etrafında uçar mı kelebekler
Üstü başı sökülük bir öykü, diri bir bilinç
Mendilin kollarında ince bir düşünce
Kış açıldıkça giyinen mahcubiyet
Kardelenin üşümüş uykusunda
Senin kadar bilemez kimse kışı ağırlamay
Kaç gökyüzü gerekir nergisin yorulmasına
Elinde bir atlasla çalışır bulutlar
Ovalara haritaların gölgesini sermeli
Türbanlı bir harf düşer kış karanlığına

Emin KAYA

BEN HİÇ KIBRIS'A GİTMEDİM

gövdenin iri kum döktüğü yatağa
ellerimizi bağışladık
gece gündüz bir serinlik mırıltısı
eşiğinden öpüp durdu kapıyı
kalkıp eşiği susturmak
sesini kısmak gibi bir şey olurdu
Kıbrıs gazisi babanın
Rum evinden aşırıldığı radyonun
ki hep hüzünlü bir keman sesine
benzetirdik gıcirtısını
geceyi üstümüze açık unutan kapının
külleri eşelemek
bir sigara sarıp içmek şimdi
yüz yangınına dönüşür lamba aydınlığında
duvara düşen gölgeden
ne zaman gölgelerden söz edilse
içli bir keman sesi olur radyoda hep
kapılarımız sonuna dek kapanır içimize
ve başlar akmaya bir yaş *harekâtı*
gözlerimizden *barışa* doğru

Yıllık hazırlayanların, tıpkı Bâki Asiltürk gibi, “Herkesi memnun edecek bir şiir yollığı hazırlamak imkânsız!” dediğini duyar gibiyim. Bahane de artık klasikleşti: “Birilerini memnun etmek için gösterilecek her tolerans, bir başkasını mutsuz etmenin, onun hakkını gaspetmenin yolunu açacaktır.” (Hz. Bâki)

Tüm bu eleştirileri sayıp döktüm diye, Bâki Asiltürk’ün kendisini baskı altında hissedip, daha şimdiden gelecek yıl için bana *rezervasyon* yapmaması dileğiyle peşinen kartımı oynuyorum: Lütfen, YKY’nin 2010 Şiir Yıllığı’nda hiçbir şiirime yer vermesin!

Sakin!

Aşkla Yazılan

• *Kitaplık*’ta Sina Akyol’un iç acıtan bir şiiri var: “Gömdüğüm Herkes İçin Şiir”:

“Bilemezler gelmeyi!

Çün,
gitmeyi bildiler.”

Muaf dergisinin (fanzin mi demeliydim?) 5. sayısında Hüseyin Alemdar’ın “Epeski” şiirindeki “:ömrüm âh! buruk ve burkuk imlâsız istekler ıslığı” dizesi sıra dışı.

Yokuş’un Şubat sayısında Kenan Yücel “Çıkmaz”dan sesleniyor: “bütün yollar kafeslere çıkıyordu, herkes / kendi kilidini kendisi vuruyordu üstüne”.

Ücra’nın Ocak-Şubat 2010 tarihli sayısında İlhan Kemal’in “Kısacık Tirat Bu; Uzun, Kaykık Hikâye...” adlı şiiri ilginç:

“burnuna kükremiş kokladığın, gül. kaçmışsın kalbin elinde, solur-
sun ıtır nazını. soluksuz başlanan hicret, yorulan yol, özür dilesin!

kurtlar sofrasında sana kalan, kemik. Dilesin, o da. eğilsin bu itiraza.

hayat! alıp vermediklerin’çin ortandan, nar çatla. hainsin.”

Manisa’da yayımlanan *Gediz* dergisinde Özgür Özmeral’in “Asi Vals” şiirini çok sevdim:

“Ben bu dansa seninle başladım
O zamanlar yabancıydın bilemezdim
Dilini bilmediğim bir yüz sürmüştün yüzüme
Kursağında bir başak bükümüştü boynunu
Ben bu dansı üstünde unuttum
Titrek kokar hâlâ tenin”.

Bireylikler’in Ocak-Şubat 2010 tarihli sayısında Pelin Özer’in “Su Misafiri” şiiri çok uzaklardan el sallıyor:

“Şimdi uzanmış
Sessiz
Bir oyuksun meşenin gövdesinde
İçinde yağmur biriktiren

Ve
Uyurken
Sakin
Masalımı
Dinlemeden
Unutmaya
Başlayan”.

Sanat Cephesi’nde Melek Avcı’dan nahif ama güzel dizeler var: “hayat virgül seriyor umutlara / noktalar beyaz maskeleri tutuyor / kıvrıyor içini aynada görünce siyah / bütün filmler hep böyle başlıyor”.

Kalbimi Çizen Dizeler

• “Utanan bir melekmiş aşk / sonra her sevişmemiz deli kekik kokusu” (Ersan Erçelik, *Muaf* dergisi, Şubat 2010)

Gültekin EMRE

28 – 31 Temmuz 2009 arası Kıbrıs'ta şarap ve şiir günlerinden çok önce de biliyordum Ada'nın şairlerini ve şiirini. Mehmet Yaşın'ın hazırladığı kapsamlı *Kıbrıslı Türk Şiiri Antolojisi*'ni (Kasım 1994) büyük bir merakla okumuştum. Sonra *Sombahar* dergisinin çok kapsamlı ve doyurucu "*Kıbrıs Şiiri Özel Sayısı*"nı da edinmiştim (Mayıs-Haziran 1996) yayımlanır yayımlanmaz. Daha sonra *Gösteri* dergisinin "*Kıbrıs'ta Barışın Öncü Şairleri*" (Haziran 2004) sayısını okumuştum taptaze tatlar devşirerek. En son olarak Fikret Demirağ'ın büyük bir özveri ve dikkatle hazırladığı, *Yasakmeyve* dergisinin eki olarak verilen *Günümüz Kıbrıslı Türk Şiirinden 20 Şair*'in (Eylül 2008) şiirlerini de okuma olanağı bulmuştum. Ayrıca yıllardır Fikret Demirağ'ın, Neşe Yaşın'ın, Faize Özdemirciler'in, Mehmet Yaşın'ın, Gür Genç'in, Zeki Ali'nin, Tamer Öncül'ün, Neriman Cahit'in, Ocak ayında yitirdiğimiz Taner Baybars'ın (18.06.1936 – 20.01.2010) şiirlerini bilmekle kalmıyor, onların yazdıklarını yakından izliyordum durmadan. Geçen yazın Ümit İnatçı'yla, Jenan Selçuk'la, Aliye Ummanel'le ve şiirleriyle tanıştım. "Yavruvatan"ın siyasi ve ekonomik sorunları hakkında o kadar yakından bilgi sahibi olmasam da şiirini epeyce derinden ve içten bildiğimi sanıyorum. "Şiir ve Şarap" etkinlikleri çerçevesinde Kıbrıslı şair arkadaşlarla konuşurken onların yeni şiirlerinden oluşan kapsamlı bir sayı yapabileceğimizi düşündüm. Böylece dünya ve Türk şiirinden kopmadan, kendi kimliğini çoktan kanıtlamış, durmadan gelişen Kıbrıslı Türk Şiirini bir daha gündeme getirmiş oluyoruz.

Bu sayıda yer alan şairlerin şiirleri üstüne benim bir şey söylemem doğru olmaz. Şiirlerin oluştuğu ortamı Gürgeç ele aldı "Kıbrıslı Türk Edebiyatında Şiir Geleneği" başlığı altında. Yazısında "Kıbrıslı (Türk ve Rum), İngiliz, Grek ve Osmanlı-Türk kültürlerinden oluşan bir gelenek atmosferi içinde" olduğunu belirtiyor Gürgeç. Sonra da şöyle sürdürüyor geleneğin art alanındaki bölgelere uzanarak: "Asur, Finike, Lüzyan, Bizans, Venedik damarlarını da keşfedince çok-kültürlü bir gelenek mirasına sahip olduğu"nun iyice bilincine varılır. Böylesine zengin bir geçmiş ve gelenekten bugünlere ulaşan Kıbrıslı Türk şiirine başka halkaları da katmak gerekiyor elbette: Onun ve onların beslendiği gelenek "tarih boyunca Kıbrıs'tan gelip geçmiş uygarlıkların, belli bir süre burada yaşayan şair ve yazarların (Arthur Rimbaud, Namık Kemal, Lawrence Durrell ve Yorgo Seferis gibi) bıraktığı sözlü ve yazılı mirastan çok daha geniş bir coğrafyadan, kıtalardan, ayrıca düşsel bir yurdun imgesel doğasından alıyor öz suyunu." 1974'teki Türkiye'nin Ada'ya müdahalesi ile sonuçlanan sürecin ardından tüm değerler, yaşam biçimleri, kültür-sanat altüst olur. "Özellikle 74 sonrası Kıbrıslı(türk) Şiiri adada var olmuş çeşitli kültür katmanlarını ortaya çıkarmaya ve onlardan yararlanmaya" başlar. Neşe Yaşın, "milliyetçi şiir", onun başat ismi Özker Yaşın ve 70'li yılların sonlarına doğru bu belleği sorgulayıp karşısına farklı bir bellek koyan Fikret Demirağ'ın şiirinden hareketle toplumsal belleğin akışkanlığını ve çarpıtma dinamikleri"ni ele alıyor. Kıbrıs, öteden beri çokkültürlü, çokdilli, çoktarihli, çokkimlikli olduğu için şiiri de bunlardan alacağını alagelmıştır. Ada'nın şiirinde "40 Kuşağı Hece Şairleri", "1950 Kuşağı 'serbest şiir' şairleri", "imgeci" şairler, "1970'lerin ortalarında" kimlik arayışının öne çıktığı şiirlerin şairleri büyük bir zenginlik ve çeşitlilik olarak ortak bir gelenek oluşturmaya doğru yol alıyorlar.

Ümit İnatçı, "Görünmez olmanın örtüsü oldu şiir" derken, Gür Genç "Eksik seslerden türeyen / yarısı yankı, yarısı

BYRON'U BEDBAHT EDEN MELAL

ağrı, en akraba yerlerde yabancılık
hakikatin koynunda hakiki yalan
erguvan, şehrin şurasında açılır, burasında saçılır
gülkurusunun üstünde az lila, biraz menekşe
hanaylar ebediyen virane

içimiz dışımız yaz, önümüz bahar, ama köhne
bir kafiye ararım koymak için
geçip giden her şeyin sonuna

kendi şehrinin taksim'ine yürürken kırmızı karanfildi
haki yeşildi benim ada'mı taksim ederken
en kolay katlanılan ağrı nasılsa başkasının ağrısı

bir peşrevlik yol kalmışken şarkıya
kendi sularını ihlal edemeyen kadınlar
ertelenmiş intihar gibi asırlılar
menekşelenmeyi unutan suların koynunda

sarı bir buyruğa dönüşür gün
bir metre(s)lik yakınlık adayla barış arasında
byron'u bedbaht eden melal
tam şuramda

rüya"dan söz ediyor. Zeki Ali, "Gülün kokusuyla kuşandı ruhum / ıslandı taçyaprağıyla dilim" dizelerinde bir yeniliği muştularken "Hiç gelmese de / o güzel haber / burada kalıp bekleyeceğiz / bazan birlikte, bazan uzak / sonsuza kadar / iç içe..." diyerek birlik ve beraberliklerini sürdüreceklerini dünya âleme duyuruyor. Hakkı Yücel, yaşadıkları dönemleri şöyle dizeleştiriyor: "o senin mücahit yazılıp da kendi hayaline kurşun sıkmak için en genç vakit / bir kere ölsem ne çıkar nasıl olsa hatıram kalır çıkmaz sokaklar adımı bekler / dediğin ve yasak buluşmalar biriktirdiğin her zalim gece sabah olana kadar / kim söylerse söylesin bir rüya arıyorum bundan sonraki ömrüme / köksüz bir ağaç olsam da sırlarım var nereden başlasam dilim babil kulesi". Jenan Selçuk, "İsrar etme, açıklanamaz, çok karmaşık / anlamsızlık" diyerek sıkıntılı ve çözümlenemeyen durumlarına gönderme yapıyor. Aliye Ummanel, "çitasını sürekli yükselten bir çatının felsefesini oluşturmaya çalışıyor kısa ama can alıcı şiirlerinde. Tamer Öncül, "karanlık"ın içindeki şiiri sağlıyor. Neriman Cahit, "biz hep yarınları bekledik" diyor ve umudunu şiirlerine ağırlıyor. Fikret Demirağ, Ada'nın tarih, kültür ve mitolojisiyle besliyor şiirlerini: "Sesim hep bir şeyleri 'ateşledi' ve geçtim, / ama sonunda –her zaman– kendime kaçtım." Hasan Kahya, zengin imajlarla yürüyen bir şiirin elinden tutuyor: "Sel gibi aniden, bazı ölümler; / bazılarıysa damarda ilerler." Neşe Yaşın, haiku tadındaki şiirlerinde kimliğini derinleştiriyor: "Beni bekleyen / hangi kapının ardında?" Faize Özdemirciler, Türkçe-Rumca bir dünyada yaşamının farklılığını gözler önüne seriyor. Mine Ömer, Kıbrıslı Türk Şiirine değişik bakış açıları getiriyor ve "kılık değiştiren yangınların" şiirini yazıyor. Neşe Yaşın da Kıbrıs Türk Şiirinin derinliklerine götürüyor bizi. Mehmet Yaşın, meil'lerimize yanıt vermedi. Kıbrıslı Türk Şiiri dosyamızda onun için yer almadı. *Akatalpa*'nın gelecek sayılarında Kıbrıslı Türk Şiirinin iyi örneklerine yer vermeye devam edeceğiz.

KIBRISLITÜRK EDEBİYATINDA ŞİİR GELENEĞİ

Gürgeç KORKMAZEL

İtiraf etmeliyim ki, ancak 1992 yılında ilk şiir kitabım yayımlandıktan sonra ‘Gelenek nedir?’ ‘Gelenek nerede biter, yenilik nerede başlar?’ ‘Hangi geleneğe besleniyorum?’ ‘Ne geleneği?’ gibi sorular kurcalayıp durmaya başladı kafamı. Aslında, tuzak bir soru, ‘Gelenek nedir?’ sorusu. Edebiyatınızı ne kadar bildiğinizi ve mirasınıza ne kadar sahip çıktığınızı ifşa ediyor.

Herkes gelenek denilince başka bir şey anlayabilir, herkesin kendine göre bir cevabı olabilir bu soruya, ama varış noktası değilse de çıkış noktası aynıdır. Sanırım hepimiz için geleneğin kökü sözlü edebiyat, yani halk edebiyatıdır. (Kırsal kesimden geldiğim için, Halk Şiirlerini, hasat türkülerini, *Hasanbulliler* gibi destanları, belalı manileri ve berbernameleri dinleyerek büyüdüm ben.)

Aydınlanma Çağı’ndan beri sorgulanıyor ve kuşku duyuluyor geleneğe. Yalnız kuşku duysak da duymasak da, istesek de istemesek de kurtuluş yok ondan.

Ben, geleneği dinden türemiş; ölümlerin, yaşlıların otoritesi ve dogmatik bir olgu olarak görmüyorum. Ezra Pound’ın, ‘*The Tradition*’ adlı yazısında da dediği gibi, ‘Gelenek, elimizi ayağımızı bağlayan zincir takımı değil, saklayıp koruduğumuz güzelliştir.’

Kıbrıslı bir şair olarak başından beri, Kıbrıslı (Türk ve Rum), İngiliz, Grek ve Osmanlı-Türk kültürlerinden oluşan bir gelenek atmosferi içindeyim. Asur, Finike, Lüzinyan, Bizans, Venedik damarlarını da keşfedince çok-kültürlü bir gelenek mirasına sahip olduğumun iyice bilincine vardım. Belki de, tek-kültürlülük içinde düşünülürse geleneğin istikrarı ve sürekliliği önem kazanır. Çok-kültürlü bir gelenek içindeyse parça parça, kopuk kopuk, hatta bir yerden sonra soyutlaşır.

Benim beslendiğim gelenek, tarih boyunca Kıbrıs’tan gelip geçmiş uygarlıkların, belli bir süre burada yaşayan şair ve yazarların (Arthur Rimbaud, Namık Kemal, Lawrence Durrell ve Yorgo Seferis gibi) bıraktığı sözlü ve yazılı mirastan çok daha geniş bir coğrafyadan, kıtalardan, ayrıca düşsel bir yurdun imgesel doğasından alıyor özünü. Belki var olandan çok yoksunluk, yokluk, yok olan daha yaratıcı bir olanak yaratıyor. Yani, şiir için yokluğun (yok olan, yok-ülkelerin) toprakları var olan topraklar kadar zengin ve verimlidir.

Yazılı şiir geleneğim Aşık Kenzi (1795-18. yy başı) veya Kaytaş-zade Nâzım (1857-1924) ile başlamıyor, Kıbrıs Edebiyatı veya Türkçe edebiyatla da sınırlanmıyor.

Yerelden kalkarsak evrenseli kucaklayabiliriz ancak. Nazif Süleyman Ebeoğlu (1921-2007), Kaya Çanca (1945-1973), Süleyman Uluçamgil (1944-1964) ve Pembe Marmara (1925-1984) gibi çağdaş şairlerden miras aldığım yerel geleneği özümsemeye baktım ilkin. Bunun yanında, yaşlı veya genç günümüz şairlerini yakından takip ettim, ediyorum. Hatta, ‘74 Kuşağı’ şairlerinin reddettiği, milliyetçi şiirler yazmış bazı şairleri, onların şiirindeki milliyetçi unsurları ayıklayıp, nitelikli eserlerini mirasımız olarak kabul etti bizim kuşak.

Özellikle 74 sonrası Kıbrıslı(türk) Şiiri adada var olmuş çeşitli kültür katmanlarını ortaya çıkarmaya ve onlardan yararlanmaya başladı. Zaten, çok-kültürlü, çok-dilli ve hatta çok-kimlikli olan adanın doğal hali ve dayatmasıydı bu. Yalnız, Kıbrıs’tan gelmiş geçmiş tüm uygarlıkların mirasına sahip çıksa dahi, Kıbrıslı bir şairin şiir geleneğini açıklamak için yeterli

Fikret DEMİRAĞ

BAŞLARKEN GÜNEŞLİ DALGALARDI ŞARKIM...

Başlarken güneşli dalgaları şarkım,
ortalarda çürük paspas kokusu;
bir düş yelkenlisiyle çıktığım yolculuktan
düşürüm, yorgun bir ‘gezgin’ gibi döndüm.

Artık üstüme çamur sıçratan dört tekerlektir
-sonradangörmüşlüğü gülünç, aptalca kibriyle-
üşümüş bir emekli olarak kaldırımda yakalayan Hayat;
‘İN’ler ortalarda bir ‘bok’ gibi dururken...

Başlarken kızkuşlarıydı geçen kıyılarımdan,
Hayat’ın kara dalgaları çarptıktan sonra
ruhumdaki yarayı iyileştirmek düşüştü
yaş alan eşimin o gizli flüt sesine.

Sesim hep bir şeyleri ‘ateşledi’ ve geçtim,
ama sonunda –her zaman- kendime kaçtım.

Hep sesime akustığı kusursuz bir sonsuzluk,
kuşötüslü bir din aradım, yaşı olmayan bir Aşk,
hiçbir şeyle suçlanamaz, ayıplanamaz bir hayat
(karartılmış bir ömür yaşadım ama.)

Hırsız, pezevenk, hacıyatmaz sütunlar arasından
pislikten basamakları yükselip giden
bir merdivenin başında, şiir-ateşimle
yolkesmek için öldürülüyorum ben.

Bilmem ki şarkım nerede ve nasıl biter
bu arsızlıklar, inançsızlıklar arasında-

İçimdeki çığlık nerede biterse orada biter,
içimdeki ‘martı’ nerede düşerse orada düşer,
içimdeki korlar ne zaman küllenir
kendi içimde ne zaman küle dönersem

diyordum.

Lefkoşa (ışıklarımızın söndürüldüğü yıl)

değildir bu. En azından benim için geçerli değil. Çünkü köklerim adanın dışına taşıyor. Dil açısından bakacak olursak bile, tek dilli değildir eklendiğim/koptuğum geleneği. Bu belki de en fazla benim kuşağımın bir özelliği.

Tamam, şiir için oldukça verimli toprakları var bu adanın, yine de hazırlanan antolojilere, seçkilere bakınca biraz abartma, şişirme olduğu görülen Kıbrıslı Türk Şiir geleneği kendi başına yeterli değil (genel olarak Türkçe Şiir geleneği de.) Benim kuşağımdaki şairler en azından Kıbrıs’ın her iki tarafında yazılan şiiri, Türkiye’deki Şiiri, İngiliz Şiirini ve hatta dünya değilsen bile Avrupa Şiirini merak ediyor ve takip etme gereksinimi duyuyor.

KAPILAR ÜZERİNE ÇEŞİTLEMELER

“Gitgide daha iyi anlıyorum ki şiir bütün insanlığın ortak malıdır. Ulusal edebiyat terimi artık fazla anlam taşımıyor, Dünya Edebiyatı çağı başlamak üzeredir, herkes bunu huzlandırmak uğrunda çalışmalıdır.” diyordu Goethe daha o zamanlar. Artık bu iletişim ve çeviri çağında, onca şiir geleneğinden, akımından, görüşünden etkilenmeden, sadece kendi yerel geleneğine bağlı kalarak şiir yazmak düşünülemez elbet. Etkilenmenin de sonu yok aslında. Kaç yaşında olursak olalım, kaç kitap yayımlarsak yayımlayalım, yine okuduklarımız (eski olsa bile yeni keşfettiklerimiz) etkiliyor, etkileyecek bizi. Geçmişteki büyük şairlerin gölgesine girmeden, bağımsız bir şiir yaratmak imkânsızdır. Tabii ki her zaman için en sağlıklı ilkin kendi anadilimizin, edebiyatımızın temelleri üzerine oturmak, oradan başlamak şiir kulemizi kurmaya.

Gelenek, ulusçuluk çerçevesinin dışına taşar. Etnik ve politik kimliklerle açıklanamaz. Bazı şairler sadece anadile indirgemek istiyorlar geleneği. Benim geleneğim, tek-kimlikli, tek-dilli ve tek-kültürlü değildir. Beni en çok etkilemiş şairlerden üç tanesi ana dilimin dışındaki dillerde yazdılar şiirlerini (İngilizce, Fransızca, Rusça). İngilizce ikinci dilim olduğundan İngilizce yazılanları da doğrudan beslediğim geleneğin parçası olarak görüyorum. Söz konusu Fransız ve Rus şairlerin eserlerini ise dolaylı olarak Türkçe ve İngilizce çevirilerden okudum, okuyorum. Bunları söylemekteki amacım, geleneğin bir tek dilden doğduğunu söyleyen o anadil fetişistlerinden biri olmadığımı altını çizmek. Tabii ki seviyorum anadilimi, ama kutsallaştırmıyorum onu. Diğer dillerden daha iyi veya kötü değil. Bir dil işte. Başka bir dil de olabilirdi içinde büyüdüğüm, o zaman da o dilde konuşup, yazacaktım. Nitekim çağımızda, hiçbir çağda olamadığı kadar çoğaldı, anadiliyle değil de ‘üveyanadiliyle’, büyüdüğü dille, eğitildiği dille yazan şairlerin sayısı. (Aynı zamanda, küreselleşmeyle birlikte 'katil diller'in güçlendiğini, ve ölü dillerin sayısının arttığını aklımdan çıkarmıyorum!)

Evet, şiir dille yapılır, bunu yadsımıyorum. Yine de günün sonunda dil bir araçtır. Sadece dil değildir şairi şair yapan. Şair doğan veya olan biri en iyi hangi dili biliyorsa, hangi dile hakimse, hangi dili tercih ederse yine onunla ifade edebilir kendini.

Şiirin hangi dilde yazıldığı önemli değil, önemli olan öncelikle o dil (veya dillerdeki) edebi geleneğinin ne kadar özümsemişti, içe sindirildiği. Dadaizm, Fütürizm, Sürrealizm gibi modern akımlar bile gelenekten tamamen kopuşla gerçekleşmediler.

Eğer ki modernleşme öyle veya böyle gelenekten beslenmiyorsa, geleneği reddediyorsa, tarihsel ve toplumsal bir yabancılaşmanın içine sürüklenecektir. Gelenek-modernlik çatışması bireyde kimlik krizi yaratacak ve yabancılaşmaya yol açacaktır.

Yeni olan da gün gelince geleneğe ekleniyor, kopuş yok. Öyleyse eski'nin yeni'yle gerçekleşecek buluşması neden en ideali olmasın?

Geleneğin şimdiki zamanımıza etkisi ve katkısı yadsınamaz. Bilincimize tamamen silmeye kalksak da onu, bilinçaltımıza yerleşmiştir (Ne o ne bu, tortudur gelenek!) Ondandır kopmak imkânsızdır. Aynı zamanda unutulmamalıdır ki, gelenek tehlikelidir. Bir şair ona sıkı sıkıya bağlı kalırsa tikanır, duraklar, yeni bir şey yaratamaz. Veya yaratsa bile geçmiştekilerin tekrarından öteye geçemez bu. Ancak geleneği, gelenekleri öğrenip özümsemişikten sonra, ona kendi kişiliğimizi ve yaşadıklarımızı ekleyip, belli bir yenilik katabiliriz.

Her şeyden önce sorgulanmalı gelenek (geleneksel estetik), ulusal politika ve söylemden arındırılarak kullanılmalı. Gelenek; geliştirmek, dönüştürmek ve birleştirmek için vardır. Bir sanatçı daima geleneği aşmaya çalışmalıdır.

I	Sokaklarını dolanırım çocukluğum Zalim zaman Kapıların ardında tortusunu saklayan
II	Küçük kız renkli camlardan sızan ışık oyunlarına bakar Hayatın fısıltısı huzmeden dışı ürperti
III	Kapının hafızası Bırakıp gitmeye dair
IV	Yarım kalan cümlelerim Kapının ardında şimdi
V	Şehre vardığında Kendine varırsın İçindeki uzaklığa
VI	Kapıların ardında uyuyan kadınların mavi rüya kayıtları şehre doğru akmakta
VII	Gecede saydamlaşan sessizlik kapının önünde bekler dilsiz ve yaralı bir yolcu gibi
VIII	İkimizin kapısı Aynı kapı olsaydı
IX	İşte bu an Geçmişle yaralı Gelecekte korkan Bir üzgün kapı önümüze çıkan
X	Şehir kapatır kapılarını İçinin acısından
XI	Kara kapılar ardında Bilmek istemediklerin varlığıyla yaralı
XII	Beni bekleyen Hangi kapının ardında?
XIII	Neden Her kapı Kapanmaya dair?

KIBRISLI TÜRK ŞİİRİNİN BUGÜNÜ VE (OLASI) YARINI ÜZERİNE...

Fikret DEMİRAĞ

Gür GENÇ

EKSİK OLMAYIN

1. Bakış'lyı

Dev gözlerini
döndür üstüme
bak bakalım
eksikliklerin başkalaşım saatinde
ne diyor dilsizliğim?

2. Ses'liye

Eksik seslerden türeyen
yarısı yankı, yarısı rüya
nevrotik bir sürütüsün sen,

sür!

3. Koku'lyı

Şehvete vuran vücut ısınla akıp
göbek deliğinde toplanıyor gül yağı
limonçığı ve tereotuyla tamamlanıyor
eksik olan.
Bir arada tutuyor beni kokuların.
Simsıkı.

4. Tat'lyı

Ahtapot turşusu, turunc macunu
ve karamelize edilmiş bisküvi
gibi zıt tatlarla gelse de hatıra,
tatlar tam... Eksik olan, yitirilen
ya da henüz olgunlaşmamış değil,
başka...

Kıbrıslı Türk Şiirinin geçmişi (tarihi) ve dönemleri üzerine son yıllarda Türkiye dergilerinde de, düzenlenen 'özel sayı'larda, yayımlanan antolojik çalışmalar ve seçkilerde epey yazılıp çizildiği için, Akatalpa'nın yayımlamayı kararlaştırdığı bu yeni 'özel sayı'da bir tekrar yerine biraz bugünü üzerine yoğunlaşmak ve bugünkü işaretlerden hareketle bazı öngörülerde bulunmaya çalışmak daha isabetli göründü bana.

1940'lı yıllarda modernleşmenin ilk işaretlerini vermeye, 60'lı yıllardan başlayarak modernleşmesi iyice ivme kazanmaya başlayan bu şiir, geride Nazif Süleyman Ebeoğlu, Pembe Marmara, Urkiye Mine Balman vb. 40 Kuşağı Hece şairleri ve Osman Türkay, Özker Yaşın, Mustafa Adiloğlu, Bener Hakeri ile -bugün de üreten- Taner Baybars gibi 1950 Kuşağı 'serbest şiir' şairlerini (Taner Baybars'ın özel konumunu unutmadan) bırakıp 1970'e doğru Fikret Demirağ, M. Kansu, Zeki Ali, Kaya Çanca vb. 'imgeci' ve Orbay Deliceirmak, Süleyman Uluçamgil gibi 'Garip' şiirine yakın şairleriyle yol alırken, birçok siyasi altüst oluşların da içinden geçer ve bu altüst oluşlar da, poetik kaygı, arayış ve tercihler de bu şiire rengini vurarak 1970'leri ortalarında kendini (şairlerini) kimlik arayışı ve benzeri yeni sorunsallara doğru yelken açarken bulur.

1970'li yılların ortasına gelinirken, 1974 'Temmuz-Ağustos infilaki'yle bütün paradigmalara altüst olur: O günlere kadar yazın (özellikle şiir) alanında süregiden eleştiri-tartışma çekişme ve polemikler (kuşaklararası çekişmeler-çekememezlikler, eski şiir-yeni şiir, milli şiir-solcu/sivil şiir, soyut-somut şiir tartışmaları) hızla gündemden düşer. Zaten büyük çoğunluğu 'manzume' düzeyini aşmayan 'milliyetçi şiir' ortalıktan -büyük olasılıkla sonsuza kadar- çekilir ve yerlerini yeni sular alır. Artık hiçbir şey eskisi gibi olamayacaktır.

'Altüst oluşlar'ın bir sonucu olarak ortaya çıkan geleceğe yönelik yeni siyasal, sosyal ve kültürel soru, sorgulama ve yeni yapılanmaların soru ve sorunlarına koşturularak yazın, şiir, kültür de kendi sorularını sormaya başlar: *Biz kimiz (aslında)? 'Anavatanımız' neresi? Bundan sonrası için nasıl bir kimlik, nasıl bir kültür mirasından yararlanarak nasıl bir şiir, yazın, sanat? Nasıl bir gelecek?*

Şiir, yazın için yanıtlar artık belli oranda hazırda aslında: *Öze-köklere dönüş. Adanın binlerce yıllık tarihsel ve kültürel birikiminden, çokkültürlülüğünden yeni, özgün bir dil (yazın, şiir dili) çıkarış. Herkes yeni kimliği içinde, kendi olarak, kendi şiirini, yapıtını oluşturmalı, çıkarmalı...* gibi. Türkçe içinde farklı bir Türkçe, farklı Türkçe içinde farklı renk ve tınılarda şairler ve çok renkli, çok kollu bir şiir haritası ve bir şiir deltası.

Ezelden beri yayınevi yokluğu, bir batıp bir çıkan dergilerin yetersizliği, örgütsüzlük, çekememezlik hastalığı, eleştiri yokluğu ya da yetersizliği... yeni dönemde de bir ölçüde sorun olmayı sürdürse de, birtakım iyileşmeler de görülmez değil. Örgütlenmeler (bir kurulup bir bozulsa da) görece daha uzun ömürlüdür artık. Dergiler de görece öyle. Birkaç yayınevi de öyle. Şiirden görece uzak durulsa da, şu ya da biçimde (bazen yayınevleri, bazen bir banka kuruluşu sponsorluğunda vb) şiir kitapları biraz daha bollaşır. Okur sayısında artış görülür. Belirli bir beğeni ve bilinç sıçraması da. Ve şairler de kendi kimlikleri içinde, çoğu zaman Türkiye'deki merkez şiirden hiç de aşağı kalmayan şairler yazarlar, kitaplar yayımlarlar. Türkiye merkez dergi ve yayınevlerinde yer edinirler. Ödüller kazananlar olur.

Sonuç olarak, bugünkü Kıbrıslı Türk Şairler Atlası'na göz atacak olursak, yaş sırasına göre şu adları özgün ve dikkate değer şairler olarak görmek mümkün (Bu satırların yazarı tarafından hazırlanan ve geçen yıl *Yasakmeyve*'nin ek kitapçıklarından biri olarak yayımlanan Günümüz Kıbrıslı Türk Şiirinden 20 Şair'i esas alarak): *Özker Yaşın, Taner Baybars, Neriman Cahit, M. Kansu, Fikret Demirağ, Orbay Deliceirmak, Feriha Altıok, Ziya Ormancıoğlu, Zeki Ali, Hakkı Yücel, Filiz Naldöven, Mehmet Yaşın, Raşit Pertev, Neşe Yaşın, Tamer Öncül, Ümit İnacı, Faize Özdemirciler, Gürgeç Korkmazel, Rıdvan Arifoğlu, Jenan Selçuk...* Bunlara -herkesin kafasındaki seçki ve antolojilere göre- yenileri de eklenebilir elbette. Benim listem bu. Hatta, aslında birkaç ad bu listeden düşebilir ve yeni birkaç ad eklenebilir: Biri de Aliye Ummanel.

Her şairi ayrı ayrı değerlendirmek, şiirlerinin renk ve tınısını hakkıyla ortaya koyabilmek, bu kısa yazının sınırlarını çok aşar. Üstelik, bunu yapmayı hiç canım istemiyor; birçok nedenle. O nedenleri sıralamayı da gereksiz buluyorum. En iyisi, *Akatalpa* okurlarının, muhtemelen bir bölümünün derginin bu sayısında -yer alacak şiirlerinden yola çıkarak bugünkü Kıbrıslı Türk şairler hakkında sınırlı da olsa bir ilk-fikir sahibi olmaları...

KIBRISLITÜRK ŞİİRİ'NDE TOPLUMSAL BELLEK VE PARADİGMA DEĞİŞİMİ

Neşe Yaşın

Edebiyatçıların başka kaynaklar tarafından oluşturulan toplumsal bellekten etkilenmelerinin yanı sıra toplumsal belleğin oluşumuna da katkı koydukları; kanonik edebi metinlerdeki anlatıların toplumun paylaşılmış anlatıları haline geldiğini söyleyebiliriz. Kıbrıs gibi sorunlu bir coğrafyada uluslararası lobıcılık için de malzeme olan tarih anlatıları, toplumsal ve politik projelerin de öncülüdürler. Tarih, bugünkü toplumsal projeye işaret eder; onu legalize eder ve dayanaklarını oluşturur. Tarihin işaret ettiği “düşman” bugünkü politik projeyi, “birlikte” ya da “ayrı” yaşama tasavvurunu belirleyecektir. Toplumsal belleğin oluşumundaki çeşitli dinamikler, manipüle edilmiş, çarpıtılmış bellek, bu anlatıların kurulmasında işlevseldir. Belleğin empoze edilmesi ise, “milli dava” diye tanımlanan ve yakın tarihin son beş onyılında egemen olan politik varoluş stratejilerinin sürdürülmesi için önemli bir araç olarak görülmektedir. Ulus için gerekli olan anlatı, görsel, işitsel ve sözel araçlar tarafından geliştirilir. Edebiyat ise bu ulusal tarih anlatısı karşısında iki türlü rol oynayabilir: Bu anlatının kurulmasına katkı koyan, onun epiğini yaratıp onu besleyen edebiyatçıları olduğu gibi anlatıya karşı çıkan edebiyatçıları da vardır.

Bu yazıda, çatışmaya dair toplumsal belleğin oluşumuna katkı koyan ve özellikle 1960'lı yıllarda yoğunluk kazanan “milliyetçi şiir”, onun başat ismi Özker Yaşın ve 70'li yılların sonlarına doğru bu belleği sorgulayıp karşısına farklı bir bellek koyan Fikret Demirağ'ın şiirinden hareketle toplumsal belleğin akışkanlığına ve çarpıtma dinamiklerine bakacağım.

Bu iki şairin şiirindeki paradigma değişimini dönemlerindeki toplumsal, politik, kültürel atmosfer bağlamında anlamlandırmaya çalışacağım.

Geçmişin Filminin Yönetmeni Olarak Toplum, Otorite ve Edebiyatçı

Geçmiş yeniden inşa edilirken ve tarih anlatıları oluşturulurken bu anlatının kurulmasında çeşitli psikolojik, sosyolojik, dilsel kültürel ve politik süreçler devreye girer. Bir anlamda “ulusun hikâyesi” de olan tarih, ulusun gurur duyacağı bir anlatı şeklinde biçimlendirilmelidir ve edebiyat burada önemli bir işlev yüklenir. Edebiyatçının kaynağı kuşkusuz ki kişisel deneyimlerinin yanısıra başkalarının deneyimleri ve toplumun paylaştığı hikâyelerdir. Edebiyatçı, kurgusal bir alanda olmanın ayrıcalığıyla bu anlatılara önemli bir çeşni katar, yaratma serbestliği içinde hareket ederek bir miktar gerçek hikâyeye de dayandırdığı hayali hikâyesini kurgular. Kolektif belleğin kendisi bile zaten büyük oranda kurgulanmış ya da bir seçicilikle düzenlenmiş olduğundan; bunun da üzerine kurulan edebiyat metni anlatıyı kutsallaşmaya ve sağlamaştırmaya yararken kendi verisel katkısını da yapmaktadır.

Burada edebiyatçının bir “kötü niyet” taşıdığından söz etmek de yanlış olur. Edebiyatçı toplumun bir parçası olarak bu anlatıların oluşma süreçlerinin de içindedir. Toplumun çarpıtılarak oluşturduğu kolektif bellek edebiyatçının elinde çok daha inandırıcılık taşıyacak biçime dönüşür.

Şairin Milleti Milletini Şairi

Kıbrıslıların 1963-1974 dönemine dair toplumsal belleği ve bu döneme dair tarih anlatıları toplumun kimlik algısını ve bu algı üzerine temellenen gelecek tasavvurunu belirleme açısından politik proje sahipleri tarafından taşınmıştır

ve bu da çarpıtma ve manipülasyonu kışkırtmıştır. Bu döneme ilişkin bellek 1974'teki bölünmeden sonra yaşanan durumun gerekçesi haline getirilmiştir. 1963 kanlı noeli ve onun hemen sonrasında yaşananlara dair resmi anlatılar görsel ve işitsel araçlarla yaygınlaştırılmış ve bu dönemin hatırlanması üzerinden bir varoluş tasarımı oluşturulmuştur. Bu döneme dair anlatılar Kıbrıs konusunda resmi Türk tezi olan “taksim”in dayanaklarını oluşturmuştur. Tarih anlatısı: Bize bu kötülükleri yaptıkları için onlarla bir arada var olmayız. Dolayısıyla ada, onlardan ayrı yaşayacağımız biçimde etnik olarak bölünmeleri destekleyecek biçimde kurgulanmıştır.

Kıbrıs'ta özellikle 1960'lı yıllarda öne çıkan Milliyetçi şiir, toplumun kendine ve “öteki”ne dair belleğinin oluşmasına katkı koymuş; dahası doğrudan bu işlevi üstlenmiştir.

Özker Yaşın art arda yayınlanan Mehmetçik Kıbrıs'ta, Kanlı Kıbrıs ve Oğlum Savaşa Mektuplar kitaplarıyla Kıbrıslıların çatışmalı döneme ilişkin tarihini şiirlere dökmek istediğinden söz etmiştir. Şiirler Kıbrıslıların mağduriyetinin anlatısını oluşturmaktadırlar. Şair şiirini “millet”in ve onun “milli dava”sının hizmetine sokmuştur. Özker Yaşın'ın anılarında aktardığı bir anekdot çarpıcıdır.

Yaşın'ın Kanlı Kıbrıs kitabının Türkiye'deki yayınevine ulaşip baskıya girmesi başlı başına bir hikâyedir. Havaalanı Kıbrıslıların kontrolünde olduğundan ve gümrükte detaylı aramalar yapıldığından kitap taslağının normal yollarla adadan çıkması tehlikelidir. Kitap taslağı yaralı bir askerinin bacağındaki bandajın içine sarılır ve Ankara'da bir hastahaneye sevk edilen askerin bandajı açılır. Altın değerindeki şiirler ise askeri bir şahsiyet tarafından alınıp İstanbul'daki yayınevine ulaştırılır.

Kanlı Kıbrıs kitabındaki şiirlerin birinde şöyle bir anlatı vardır: Rumlar bir köye saldırmışlardır ve kızları işgal edeceklerdir. Türk kızları ise işgal edilmektense birer birer intihar ederler.

.....
Bağırıyor Rum itlerden biri:
“Hey deli Türkler
Hey köyün hanımları
Karnınız acıkmadı mı?
Şayet biraz aklınız varsa
Direnmezsiniz isteğimizi
Kızlarınız bizimle yatarsa
Bol bol yiyecek size...”

Ve evdeki Türk kızları
Teker teker intihar ediyorlar
Tavana astıkları iplerle...”

Bu kitap Türkiye'de yayımlandıktan sonra büyük ilgi görür. Kitaptan etkilenen Reşad Özarda adlı bir parlamenter alıp Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne götürür ve orada ateşli bir konuşma yapıp. “Biz burada Kıbrıs'ta ne yapacağız diye ahkam keserken, orada zavallı Türk kızları intihar ediyorlar. İplerle kendilerini asıyorlar. Beklemenin hiç anlamı yok. Sayın milletvekilleri, sayın arkadaşlarım. Hiç gecikmeden Kıbrıs'a asker çıkartmalıyız” der. (Aktaran Özker Yaşın. Nevzat ve Ben s.383)

Daha sonra Büyükelçilik Özker Yaşın ile temasa geçip bu olay hakkında bilgi almak ister.

Şair ise “Hayır, böyle bir olayı ben hayal ederek yazdım, gerçekte yaşanmadı” der. Düşmanın saldırıları karşısında kızların intiharı kahramanlık anlatılarında yaygın bir motiftir.

Özker Yaşın'ın şiirlerindeki olaylar her zaman uydurulmuş değildir. Pek çoğu gerçek olaylarla ilgilidir. Bu olayların ayrıntıları kurgulanıp dramatize edilmiştir. Örneğin Ayvasıl köyünde bir katliam olmuş ve 11 Kıbrıslı Türk öldürülmüştür. Şair kendisi oradaymış gibi olayı ve ayrıntılarını hayal etmekte ve bunu şiir halinde yazmaktadır. Buradaki anlatı masumlar ve

zalimlerin karşılaşması biçimindedir ve bunlar temsil ettikleri etnik grup içinde genelleştirilmektedirler. Cinayeti işleyen taşıdığı özellikler kendi etnik grubunun, ırkının vermiş olduğu özelliklerdir.

Fikret Demirağ Dörtlemesi: Acılı Bir Yurt İçin

Fikret Demirağ şiiri, özellikle Acılı Bir Yurt İçin Dörtlemesi toplumsal bellek ve tarih anlatıları açısından ele alındığında bize milliyetçi şiir ile karşılaştırma bağlamında geniş olanaklar sunmaktadır. Bu şiirlerin denk düştüğü toplumsal dönemeçte toplumun kendisine empoze edilmiş belleği sorgulamaya başladığı söylenebilir. Bu sorgulamada 1974 kuşağı ve onu izleyen şairlerin etkisinden söz edilebilir ama Fikret Demirağ'ın dörtlemesi bunun esas zeminini oluşturmuştur. Empoze edilen bellek "Unutma" belgisi ile unutulmaması gerekene işaret etmektedir. Bu belge, aynı zamanda "unut"u da içermektedir. Hatırlanması, unutulmaması gereken belirginleştirilirken unutulması gereken de soldurulmaktadır.

Şairlerin 1960'lı yıllardaki Milliyetçi Şiir'in aksine bu soldurulan belleğin alanında dolanmaları onları dönemin politik iktidar ve otoriteleri nezdinde tehlikeli hale getirmiştir.

Karşılaştırma

Demirağ'ın dörtlemesinde milliyetçi şiirde sıklıkla var olan hemen hemen bütün imgeler görülür. Atalar, yurt, toprak, şehitler(savaş kurbanları olarak) vb. imgeler Demirağ'ın şiirinde de mevcuttur ama farklı bir paradigma içinde görünürler.

Dörtlemenin birinci kitabındaki Kıbrıs tarihi anlatısının bir benzeri Özker Yaşın'ın "Namık Kemal Kıbrıs'ta" kitabının giriş bölümünde de vardır.

*"Kaleler geçmiş yüzyılların dehşetiyle ürperiyor,
Fenikeliler Lüzyanlar Venedik korsanları
İlkçağlardan bu ülkenin sahibi olanlar,
Bu kaleleri yapanlar ve fethedenler,
Her karış toprağı terleri ve kanlarıyla sulayanlar
Yıllar boyunca bu topraklar üzerinde
Doğan büyüyen sevişen gülen ve ağlayanlar,
Kale mahzenlerinde gözleri oyulanlar
Ve yosunlu duvarlara sinmiş deli çılgınlıkları"*

Özker Yaşın, bu tarihin dökümünü vermesine rağmen Fenikeliler, Lüzyanlar ve Venedikli'lerle özdeşleşmez. Onları Fikret Demirağ'daki gibi ataları olarak görmez. Osmanlı'nın Kıbrıs'a gelişi onun miladı. Osmanlı'nın Kıbrıs'ı "fethi" nin epiğini " Bayraktar Destanı" ve "Cambulat Destanı" ile kurar.

Bunu kurarken Kıbrıslı Türklerin toplumsal belleğinin bir parçası olan ve Mağusa ve Lefkoşa burçlarında bir cami ve kabir ile anıtlaştırılan Bayraktar ve Cambulat mitolojik anlatılarını, yeniden ve şiirin olanaklarıyla daha çarpıcı bir biçimde sunar ve onları Türkçülüğe dair imgelerle buluşturur.

*"Cambolat'ın başı koptu ya düşmedi yere
Kır at'ın sırtı boydan boya kanadı.
Kılıç aydınlığında bayrak gibi
O artık bir at değil, şaha kalkmış vatandı."*

Demirağ'ın dörtlemesinin ilk kitabı olan "Limnidi Ateşi'nden Bugüne" de kitabın adından başlayarak farklı bir paradigma kurulur. Limnidi ateşi, Kıbrıs'taki neolitik insanın yaktığı ateştir. Fikret Demirağ, Kıbrıslı Türklerin tarihini Osmanlı'dan ya da Orta Asya'dan başlatan tarih anlatısının karşısına "kökler"e ilişkin yeni bir tez koyar. Atalarını tarihin başlangıcında Kıbrıs'ta yaşayan ilk insanda bulur. Kitap boyunca yapılan kronolojik dökümde Kıbrıs'tan gelip geçmiş her medeniyeti anar ve bunları bir kültürel miras olarak sunar.

Kökler Kıbrıs toprağındadır. Bu toprakta yaşayanlar topraktan gelip geçmiş bütün medeniyetlerin mirasıdır.

Milliyetçi şiirdeki Orta Asya'dan gelen Türkler mitolojisinin yerine Kıbrıs toprağı ile aidiyet kurar.

Bunu yaparken uzaktan gelen köklere de göndermeler yapar. Anne sıcaklığını sunan Kıbrıs diğer köklerin yanında anlamsızdır.

"Köklerimizin ne kadarı sende, ne kadarı artık o uzak ve belirsiz yerlerde? Sen bizim 'garibimiz', biz senin bazen yoluna ölen, bazen de sütsüz çocukların değil miyiz? (Öz çocukların mı, piçlerin mi, melezlerin miyiz?) Hangi toprak senin anne sıcaklığını sundu bize!"

Milliyetçi şiirde anne imgesi Türkiye'dir ve anne-çocuk ilişkisi anavatan-yavruvatın denklemine ele alınır. Yavruvatın Kıbrıs, annesinden ayrı düşmüş, onun özlemiyile tutuşan bir çocuktur. Bu anneye, ordusuyla gelmesi için çağrı yapılır. Anneye kavuşulacaktır ama anneye kavuşturacak olan erkeklerdir, erkeklerin ordusudur. Anne pasiftir ve erkekler sayesinde yavrusuna kavuşacağı günü beklemektedir.

Dörtlemenin Hüzün Ana kitabında özellikle öne çıkan anne Kıbrıs'tır. Kıbrıs oğullarını savaşlarda yitirmiş bir Hüzün Ana'dır. Kıbrıs'ta yaşayan herkes Hüzün Ana'nın çocuğudur. Kıbrıslı Türkler ve Kıbrıslı Rumlar aynı annenin çocukları oldukları için kardeşlerdir.

Milliyetçi şiirdeki gibi anne uzaklardaki kurtarıcı değildir ama çilekeş ve bilge bir kadındır.

Kıbrıslı Rumlar bu annenin düşmanları ve onun yavrusuna zulmedenler değil onun çocuklarıdır. Bu anne pek çok farklı etnik gruptan çocuklara da sahip olmuş ve onların birbirlerini öldürmesinden ötürü acı çekmiştir.

Milli kimlik tanımlarına karşı şunu söyler

"Küçük annem

Kimler açıklayabilir çocukların olarak bizi?"

1974 kuşağı ile birlikte anayurt olarak anılmaya başlayan Kıbrıs Demirağ'ın şiirinde somut bir anne figürüne dönüşür.

Milliyetçi şiirdeki oğullarını yitirdikleri için yaslı ama gururlu analar Demirağ'ın şiirinde savaşa lanet eden, ilenen annelere dönüşür.

Özker Yaşın'ın şiirlerinde "şehitler" tek tek adlarıyla anılırlar ve "kanlarının diyeti" için gelecek kahramanları beklerler.

Milliyetçi şiirin kahramanlaştırılan şehitleri Demirağ için savaş kurbanlarıdır. (Fikret Demirağ "şehit" sıfatını hiçbir yerde kullanmaz.) Ülkenin erkekleri-ki bunlar farklı etnik kimliklerden de olabilirler- "öteki"ne karşı kahramanca savaşarak ölmemişler ama sürükledikleri savaşlarda Hüzün Ana'ya tarifsiz kederler bırakarak ölmüşlerdir. Hüzün ananın bir başka adı da zaten "Yas Ana" dır. Ölenler boşuna ölmüşlerdir. Milliyetçi şiirdeki gibi cennetin yedinci katında Atatürk ile buluşmamışlardır. Demirağ'ın şiirinde, ölenlerin adları milliyetçi şiirdeki gibi sıralanmaz. Onlar bu toprağın sevgili oğullarıdır ve gencecik yaşta hayatlarını yitirmişlerdir.

Milliyetçi şiirde toprak şehitlerin kanları ile sulanmıştır, uğruna can verilmiştir ve içinde binlerce şehidin kemiklerini taşımaktadır. Dişi bir imge olan toprak korunması gereken namustur. Yakın akraba kadınlarının bedeni gibi onu yabancıardan korumak erkeklerin sorumluluğu altındadır ve bunun için öldürürler. Fikret Demirağ'da da toprak kutsaldır. Toprağı kutsal yapan ise uğruna ölmüş olması değil ona emek verilmiş olmasıdır. Toprak, tarih boyunca gelip geçenlerin evi olmuştur. Onu ekip biçmişler, hayatı sürdürmüşlerdir. Toprak uğruna ölünen değil hayat verendir. Yokluklar, kıtlıklar acılar görmüştür. Yüzyıllar boyunca gelip geçene tanıklık etmiş ve bilgeleşmiştir. Toprak annenin bedenidir ve doğurgandır. Onu ezip geçenler acı vermişlerdir

BİR ANLIK ÖLÜMSÜZLÜK

Öperiz dağınık göçlerini kırlangıçların
Kalkıp giderler yalnızlığa

Deliaşk topacımın ucu
Döndükçe çoğalan hayat

Delişmen günbatımları şımarık bulut
Kum tanecikleri kadar özlem
Yıldız kayması içimiz

Süzüle süzüle gelir aşk
Yapraklarında göz kırpar kırmızı gülün
Sökükleri diker taşkın sevgi

Bir anlık Ö l ü m s ü z l ü k olmalı bu

Aralık 2009

ama bunların hepsi onun oğullarıdır ve ondan doğmuşlardır.
İçlerinden birini ötekine tercih etmez.

Milliyetçi şiirde yurt milletin evidir ve yabancılar ona göz dikmişlerdir. Yurt için ölmüştür uğruna savaşmıştır. Yurt aslında Türkiye'dir. Kıbrıs da onun bir parçasıdır. İki yurt (vatan) söz konusudur. Anavatan ve Yavruvatan. Yavruvatan Anavatandan ayrılmıştır ve ona kavuşmayı beklemektedir.

Fikret Demirağ için de yurt kutsaldır ama ona milliyetçiliğin kavramları ile yaklaşmaz. Orası üzerinde yaşayan herkesin evidir. Aslında bütün dünya insanın evidir ama üzerinde anılara sahip olunan bu toprak parçası bütün bu anılardan dolayı ve akrabalıktan dolayı özeldir.

Milliyetçi şiirde "öteki" zalim ve ezeli düşman Yunan'ın bir parçası ve onunla birleşmek isteyen Rumlardır. Düşman olarak tanımlanan Rumlar "zalim ve kahpedirler.", "Biz" cesareti temsil ederken "Onlar " yani Rumlar korkalığı, kallesliği ve zulmü temsil etmektedirler.

Fikret Demirağ'da ise "öteki sınıfsal bir ötekidir. Yurdu talan edenler, ona zulüm edenlerdir,

Milliyetçi şiirdeki "Türk" kimliğinin yerine Fikret Demirağ, melezlikle tanımlanan Kıbrıslılığı koyar. Kıbrıslılık ulusal bir kimlik değil ama bir coğrafyayla kurulan aidiyettir.

Zaten "Kıbrıslılık" bir melezlik halidir.

"Düşün, kaç türlü esmerlik karıştı esmerliğine!

Üstüne üstüne gelen 'peşin hükümlü rüzgâr'a' karşı

Bir bilgeliğe yürü, belini aşan bir ekinde!

Sorma köklerin nerde! Yüreğinin tanelerini

Sevgiyle döktiği yerde!

Aldırma 'nerde' kalan ilk köklerine! Düşün, ve,de:

-Kayıtlar nedir ki; yalnızca bazı kağıtlar!

Burada aşılandın, çeşitlendin, bilgelik kazandın" s. 88

"burda üredi melezlenerek tanelerimiz" s. 25

KıbrıslıTürk şiirinde 70'li yılların sonunda yazmaya başlayan genç şairlerin oluşturduğu 74 kuşağıyla ivme kazanan paradigma değişimi Fikret Demirağ'ın "Acılı Bir Yurt İçin" dörtlemesi ile doruğa çıkmıştır. KıbrıslıTürk edebiyatının bu önde gelen şairi yeni imgelerle milliyetçiği epiğin yerine çağdaş söylemlerle ulus-ötesine dair bir şair öngörüsünü oturtmuştur.

ŞARAP KÖPÜĞÜ

Komşu köyden
Dionysios'un oyununa geldik
bu akşam...

Köpüren şarap havuzunda
içtik, tüm geceyi...
Sonra bir sıkışma
bir tazyik...
Karanlık bir PU(Ş)Tun
Koyu gölgesine patladı
Afyonumuz...
Ne büyük günah!..
Ne büyük aymazlık!..

Daha "ohhh" demeden
Zeus'un hışmı yağdı
dumanlı başımıza...
Yıldırımlar,
ateşli yıldız yağmurları...

Tam, dalalım dedik
Kurtarıcı Mağara'ya
bir de Yeni Ay fırlattı
Yakuttan taşlarını...
Şakağımızdan dudakuçularımıza
Süzülen şarap
pıhtılaştı boğazımızda...
Elimin tersi yoruldu
silmekten,
-içi de çekmekten-
kan yorulmadı...

Şarabın son damlasına takılıp
iki sinsi meteor düştü
sığındığımız mağaraya:
Aptallık ve İntihar...
Afrodit'in beşiği köpürdü,
Tanrıların da ağzı...

Günahımız büyüktü
-İlahlara işemek.-

Nitovikla / Kumyalı, 29.07.2009

ŞİİRİÇİNCİNİN CİNNETİ

Görünmez olmanın örtüsü oldu şiir
görünür olanın gömütü –bundandır
her cesaret esarete dönüştü
ve büzüldü şiirin körüğü.

Zannetmişti ki zannettikleriydi kendi
bilmeliydi ki bilmedikleriydi öteki
her şiir kendi içindi –ta ki çıplansın imge
ta ki döllensin anlam-rahimdeki vesvese.

Tutmadı döl oluşmadı şiirin mihengi
anlam talan oldu soldu nefes
işte böyle vuku buldu şiiriçincinin cinneti
çünkü hiçbir zaman olmayacaktı duyguların eti.

Mağusa, 26 Haziran 2008

BİZ HEP

I

Nasıl yaşar rüyaları yok edilen kadınlar
nasıl sevdalanır aşık olurlar!...

Biz hep dağ başlarında yakılan
ateşlerin rengini sevdik
biz hep yarınları bekledik...

Bir avcının dağarcığında
Ölü kekikler misali / hep
asılı kaldı günlerimiz...

Asılı kaldı onca yıl, onca zaman, onca yürek
Darağaçlarında
asılı kaldı hep...

Dörtmala bir atın kızıl yelesine sarıldık
sarıldık da uçarcasına
eteklerimizde umarsızca ağlayan
çocukluğumuzun başını hiç okşayamadık...

Kuruyup kalan bir nehir yatağınca
kuruttuk da hayatın rahmini
beti benzi soldurduk
soldurduk ki o kadar...

Artık bizi yansıtmıyor
baktığımız aynalar...

Öylesine kendimizin tekrarı
Öylesine çaresiz ve yalnızdık ki!...

Mevsimler geldi, mevsimler geçti
hep kapalı kaldık
ne günü giyinebildik
ne soyunabildik geceyi...

Açamadık / hep kapalı kaldı
hüzün rengi panjurlarımız...

II

Hep kalbi kırılarak yaşar
Parmağını emen kadın çocuklar
neyin telaşdır yüreklerindeki kuşlar
anılarını yitirdikleri o terkedilmiş sokaklardan
hep eksilerek çıkarlar...

Kimseler fark etmez bunu
en çok da yalnızlığa yanar lambalar
hep biten bir aşka çatlar
yüreklerindeki nar...
ışık söner unutulur bütün yaşananlar

Ve hep kalbi kırılarak yaşar
parmağını emen kadın çocuklar.

ŞİZOFRENGİ

*'Aylak ayaklarınla tüneller kazarak
ayılınca kapanacak,*

*'Esneye esneye
eskiterek yaşanmamış olanı,*

*'Sanma kurtulabileceğini
belleğin zindanlarından!*

'Ancak yazarak, yazarak ancak...

'Akıl bir salıncak, bir o yana, bir bu yana.

Kesin sesinizi,
berbat etmeyin... Işık,
birazcık ışık!

Buzdan birer tuzak gözlerin
bakışların babutsa,
BATMASA!

Israr etme, açıklanamaz, çok karmaşık
anlamsızlık.

Bırakın peşimi
peşimi bırak. Yıkım yakın, huzur
çok uzak!

06, ara taraf

MANOR HOUSE* 'YATIR'I

Sel gibi aniden, bazı ölümler;
bazılarıysa damarda ilerler.
Bu türden 'seçimsiz seçimi'
müptelanın, ateşle dağlananın.

Böyle bir ölümdü işte uğrayan,
'Bay Manor House'a o gün;
kaptan şapkası vardı
başında, biracığı bir elinde.

'Bay Manor House', 'Ian'*** ya da 'Frenchie';
sarhoş da ayık, kimdi?
Arsenal'ciydi, sevimliydi.
Bildiğim, zararlı değildi.

*Kuşlar gibi kanatlıydı,
hürdü Socrates'e göre ruhlar...
Peki ya kanatları,
çocukluğu tutuşanlar?*

Fotoğrafı gülümsüyor tek şimdi,
parmaklıklarda, çerçeveli;
bir kadın görürüm sık sık,
sularken çiçekleri.

*Metro ve çevresi.

**Ian O'Dell (1972 – 2009). Fotoğrafının bulunduğu
yerde, Eric Hostel'in avlusunda içerdi her sabah.
İçenlerin uğrak yeri, şimdi orası.

Taner Baybars

MUTFAK PENCERESİNDEKİ AY

Gel de bak. Bakır bir tavaya benziyor
parlatılmaya ihtiyacı olan.

Bakar karım ama görmez.
Kalkıp ışığı kapatırım. Bilimsel bir denklem
gibi kaynar ocakta tencere.

Ah, evet! Ne kadar güzel!
Tupturuncu, harika değil mi? Daha önce
hiç bu kadar turuncusunu görmemiştim.

Evet, görmeye gördün, ama farketmedin.
İlk defa değil bu, pencerenin yanına oturup
karanlığa bakmamız hiçbir şey söylemeden.

Londra'nın sis-ışıklarını yansıtıyor gibi görünüyor.

Ne? Belki de!

Türkçesi: Gür GENÇ

Zeki ALİ

GÜLÜN KOKUSUYLA

Gülün kokusuyla kuşandı ruhum
ıslandı taçyapağıyla dilim

külü yaşayan göğsüm
korkmadı ateşten
soludu gecenin saklı alazını
kökümde katran vardı
yapağımda asit
bir azınlık hüznüyle uyandı çiçeklerim
coğrafyayı onlar bölüştü
tarihi onlar miras yaptı
tel örgülü saraylarına.

Ben bir yolcuydum
sayfalara gölgesi düşmüş bir yolcukuş
gelip durakladım son aşkımda.

Gökyüzü en doğurgandı
yıldızlar en öksüz
sonsuz sayıklamasına çakılıydı güneş
uzak bir sevda gibiydi yağmur taşıyan bulut.

Yüzüne bakıp
içime çekerken ruhunu
rüzgârın fısıltısını dinledim
çam yapraklarında

çalılar uysal
sesler bir başka dünyadandı
damarımız dar
kanımız firardaydı.

Gülün kokusuyla kuşandım
ıslak taçyapağının
diliyle konuştum
bitmeyen özlemi

birdik
anlatılmaz uzun bir zaman
bölünmezdi iki nefese
tek bir ruh.

Hakkı YÜCEL

.RE/S(İM/GE)

sürgünün yolları
hangi renk
bedenin hücresinden
eksilerek ve tükenerek
dilin şehvetinde

aşkın yazılışı
hangi renk
ince kederden
gizli marazdan
gam çekilerek
yalnızlık mabedinde

gözün incisi
hangi renk
gün batımı
derin sularda
yansıyan dize

sözün çilesi
hangi renk
hakikat ve yalan
uzak anlam
yeniden diriliş
sonsuz re/s(im/ge)

Aliye UMMANEL

KOVA

kara kuyu
dibinde
düş karanlık ve ıslak

başımı kaldırıncı göğü
gözlerin
uzak

bana bir kova uzat
şirimi al
onu kurtar
beni bırak

18.07.2009

SU

gece
sabaha doğru
çok kayıp bir kuyu
kendi kendini çekiyor
kendi içine doğru

kova kova boşalıyor
şir-su

Karpaz, 25.07.2009

HAYATI ŞİİRLEŞTİREN KİTAPLAR, 18

Ramis DARA

Nihat Behram'ın (1946) 1967-2004 şiirlerini bir araya getiren 16 kitaplık toplu şiirler *Hayatın Şarkısı*'ndan sonra ki ikinci, dolayısıyla 18. kitabı *Çıkmak İçin Bu Karanlıktan*'da, 2008-2009 yıllarında yazılmış 30 şiir iki bölüm halinde sunuluyor.

Bir ayağı Karacaoğlan'da, belki Yunus'ta, bir ayağı Cumhuriyet Dönemi hece şiirinde, bir ayağı Garip sonrası yaşama sevinci şiirlerinde, ağırlıklı ayağı toplumsal şiirde bir çeşitlemeler toplamı, potpuri adeta. Genelde insanlık sorunları, ülke sorunları, bireysel sorunlar, şiir gibi izlekler; devrimci bakış, mücadeleci ruh, doğa sevgisi, yaşama sevinci duyurularıyla yoğrularak ele alınıyor.

Yüksek sestem, bazen yinelemeden korkmayan, bazı şiirlerde ince eleyip sık dokunmuş izlenimi de veren, iç ve dış uyaklarla destekli, rahat söyleyişli, insanın dünyasına evrensellik, bilimsellik ve doğallık penceresinden bakan şiirler.

“Yaşlarım Taşa Döndü” (s. 4-5), “Bebek Karşılması” (s. 14), “Kekre Şiir” (s. 49) gibi şiirlerin, günümüzde genelde aşıldığı kabul edilen 7'li heceyle yazılmış olmaları ilginç.

Bir kış girişi okumasında, izninize, özel bir dizeye ve buradaki “mevsim”i betimleyen sığara dikkat çekmek istiyorum:

“Göğüne baktım leyleklenmiş mevsimin” (s. 40).

Künye: Nihat Behram, *Çıkmak İçin Bu Karanlıktan*, Everest Yayınları, İstanbul, Ekim 2009, 76 s.

*

Sessiz Redifler, **Cafer Turaç**'ın (1959) ilk kitabı *Yağmur Fotoğrafları*'nı (1984) da içeren iki kitaplık toplu şiirleri.

İki kitaplık toplu şiirler, biraz yadırgatıcı bir ifade. Ama burada biraz yerinde. Şairin bu kitabından sonra çok az şiir yayımladığını görüyoruz çünkü.

Özellikle ilk kitabı oluşturanları, sahici bir şiirle yüz yüze olduğumuzu ortaya koyuyor.

Gariptir, hatta, şairin en sevdiğim şiiri, kitabının ilk şiiri “Saçların İsyan” oldu. En güzeli demiyorum; en sevdiğim diyorum.

Zira insanlar, tabii şiirle ilgilenenler, iyi ve kötü şiir konusunda mutabakata varabilirler; şu iyidir, şiirdir; şu kötüdür, şiir değildir konusunda uzlaşabilirler. Ama etkilenmek, sevmek konusunda her zaman, hatta çokluk anlayamayabilirler. Çünkü burada öznellik devreye girer, yaşanmışlıkların farklılığı devreye girer.

Her şiir, okuyanı, onda yol açtığı çağrışımlar aracılığıyla olumlu ya da olumsuz, az ya da çok etkiler. İyilik kötülük, başka deyişle olmuşluk olmamışlık çizgisi aşıldıktan sonra gelecek sevmek-sevmemek çizgisi, özeldir.

Buralardan hareketle “Saçların İsyan” Cafer Turaç'ın en sevdiğim şiiri oldu diyorum; on yıl sonraki yaşantımla baktığımda bu şiiri yine iyi şiirler arasında saymakla birlikte daha az sevebilir ya da hiç sevmeyebilirim. Bunun yerine başka bir şiiri ya da şiirleri koyabilirim.

Üzerinde daha önce ne oranda durulduğunu şu anda hatırlıyor değilim, ama şiirden etkilenmenin, sevip sevmemenin biraz böyle bir yanı vardır.

Kitaptaki hayat hikâyesinde asıl adının Turan Korkmaz olduğu bilgisi de verilen Cafer Turaç'ın şiiriyle ilgili bir tanımlama yaparsak, kahırlı lirik diyebiliriz. Dünyayı, bir haksızlıklar yeri; ya da ömrü, uzak düşmüş bir sevgiliye zamanı zamanı gibi algılayan birinin biraz efkârlı, biraz dervişçe söylenmeleri.

Künye: Cafer Turaç, *Sessiz Redifler*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2. baskı 2006, 124 s.

(1. sayfanın devamı)

ortalama şiirler ve bu şiirlerle ilgili, asgari Türkçe anlatımı tutturamayan –günlük gazetelerde okur mektubu olarak yayımlanacak olsalar bir dünya düzeltmeye maruz kalacak– bir dünya abuk yazı ve kitap ortalığı kaplıyor. Sonra da toplumun, okurun, hatta şairlerin şiire değer vermediğinden, şiir kitaplarının basılmadığından yakınıyor.

Ortaya çıkan sonuçta, söylediklerimin, bu kişiye özel, abuk şiir yıllıklarının hiç mi payı yok, Şiirinizi severseniz? –RD

Not 1. *Dize*'sinin şubat sayısında, Veysel Çolak'ın, bu kez E. Bülent Yardımcı imzasıyla (üslup bir önceki yazının noktası virgülüne aynı çünkü!), bir kez daha yazı-edebiyat-şiir dışı tutumla, aynı özne yüklem bağlantısı sallanan, özensiz, hatalı cümlelerle, arada düzgün sayılabilecek, ama anlam yoksunu, şu cümleyle, kendisini, “*Veysel Çolak, Türk Edebiyatı'nın yaşayan en büyük şairi ve düşünürüdür.*” diye sunduğu görülüyor:

Arkadaşlar, konuştuğumuz şey gerçekten şiir midir? Sözün bittiği yer burası değilse neresidir? –RD

Not 2. Şiir yıllıklarının, özellikle şairlerin tek başlarına hazırladıklarının, şiire yarardan çok zarar verdiğini, bunları hazırlayan ortalama şairlerin kendilerini bu yolla pazarlama çabası içinde olduklarını söyler dururum ya yıllardır, İzmir'deki zat-ı kebir kendini “*en büyük şair ve düşünür*” ilan edip günümüzde en çok ve beğenilen şiir yayımlayan dergilerden birinden artık yıllığına şiir almayacağını açıklayarak, göstermek istediğimi (yıllıkların şiir değil ilişki seçtiklerini; şairlere yönelik günlük, mevsimlik sempati ve antipatilerle davrandıklarını) sağolsun kendisi gösterdi; İstanbul'daki zat-ı sagirse, bulabildiği bütün ortamlarda, ulaşabildiği dergilerin hemen hepsinde, internet sitelerinde ad vererek ya da çokluk vermeden, icat ettiği çeşitli noktalardan bana saldırıya geçti, tam bir ishali gibi; şairliğinde ayrı, yazarlığında ayrı ad kullanan, üç beş takma adı bulunan bu zat-ı sagir'e göre eleştiri yazmadığımı (ki yazdım!) üç dört yılda gelişen terminolojiye uzak düşmüşüm, çağın ruhundan uzaklaşmışım... Elbette ki kendimi Camus'yle Sartre'la karşılaştıracak sağlıksızlıkta değilim, ama sevdiğim olduğu için örnek verdiğim bu kişilerin yarım yüzyıl önce yazdıklarında terminoloji eskimesi ya da çağın ruhuna uzaklık arar mısınız? Be hey zat-ı sagir, siz önce herhangi bir çağa dokunun, edebiyatın sahil dünyası için sahici bir kişilik geliştirin, çok yüzlü pazarlamacıları terk edin, sahici yaklaşımlı ciddi şeyler yazmayı deneyin, ondan sonra bazı düşünceleri savunacak, bazılarını karşı çıkacak duruma gelirsiniz belki. –RD

Not 3. *Sahihlik, sahicilik, hakikilik, adilane koşullar*: *Akatalpa* dergisi aracılığıyla ve diğer çabalarımızla, 2010'lar ve sonrası şiirine getirmek istediğimiz ortam bundan ibarettir.

Yıllıklarla mücadele, yayıncısı şairin reklamını her şeyin önüne alan dergilerle mücadele, önümüzdeki aylarda başlatacağımız sahte ödüllere mücadele kararlılığımızın sonul amacı budur.

Camiayı, halisane niyetimizi anlamaya ve herkesi kendi alanında karınca kararınca, ama mutlaka edebiyat ölçüleri içinde kalarak, bu tasarıya katkı yapmaya çağırıyoruz. Arkadaşlar, bizce, temiz bir şiir ortamı, saf, duru, berrak bir edebiyat ortamı için özeleştiri ve eleştiri yapmanın sırası geçmek üzeredir. –*Akatalpa* ve RD

Not 4. *Akatalpa*'da iki kişi (V. Çolak ile S. Akyol), iki kişinin (H. Köse ile G. Emre) kendi evlerinde bir gece konuk olarak kaldıklarını söylediler; ikisi de yanlış hatırladıklarını daha sonra kabul ettiler, ama herhalde güç duruma düştüklerini sanarak, ya da ne hikmetse, hiddet göstermeye devam ettiler, beni de polemik severlikle vaftiz ettiler. Bu yazıyla 35 yıla yaklaşan edebiyat hayatımda ikinci kez bir saldırıya yanıt veriyorum şu anda oysa. Bu hengâmede yazdığım önceki editör yazımı da dahil ederseniz üçüncü. –RD

Not 5. Ve bir güzellik! Kıbrıslı Türk Şiiri dosyamızı yayın kurulu üyemiz Gültekin Emre hazırladı. Kendisine teşekkür ediyoruz. –*Akatalpa*

Refik DURBAŞ

KİLİT

Ölümün dağ yamacından
hayatın ırmak kıyısından
ses ses veren yalnızlık

Kalbine kilitlediğin yalnızlık...

Hep böyle mi durup durur
kalbinin kara sevdasında?

Ecelden nefesiyle yalnızlık...

Sedat UMRAN

KALABALIKLAR

Kalabalıklar yalnızlığın şişirdiği bir balon
Ne başı, ne ortası, ne de bir son
Birtakım insanların sessizce üflediği
Anlaşılmaz konuşmaları, gülmeleri, ne dediği
Kimse çizemez kalabalığın bir net resmini
Şekil değiştirir şöyle bir rüzgâr esti mi
Bazan uzadıkça uzar elde kalır kuyruğu
Kalabalıklar hiçliğin sancısız doğduğu...

Halim YAZICI

DİYALEKTİK

aynı sularda yıkanan su samuru gibiyim
değişmiyor ne yapsam ömrüm

sabahları içtiğim güneşin rengi
sokak taşları dudaklarının kıvrımı denizin

değişmiyor ne desem her akşam kanı gecemin
aykırı mıdır nedir doğanın tarihi tarihine hâlimin

boşuna mı gitti koynumda beslediğim fındık faresinin
gözlerine çektiğim sürmesi şiirimim

hiç mi yaşanmamış oldu şimdiki
kulağına fisıldadığım pikaplarda çevirdiğim

sesi plaklarımın

şimdi ben hiç mahcup olmaz mıyım yaşadıklarına
yaşamadıklarına, yaşayacaklarıma karşı

şimdi ben ne diyeceğim.

İhsan ÜREN

ŞİİRLER

YAŞAMDAN...

Asıl memelerine Zamanın,
bırak ellerini ısıtan
bir anısı kalsın.

KIYI SULAR

Kıyı sular sıcak
dedi Kilitbahirli balıkçı
derinden geçiyor balıklar.

CIHANNÜMA

Evrenin taraçasından
anaforuna kapılırim korkusuyla
es geçiyordum aşkı,
ayaklarıma dolandı...

Soner DEMİRBAŞ

ÇOKLUK

Ülkü Tamer'e..

içindeki kuşların çokluğundan geliyorum
su dibini bulan beklemlerden

dal açan yelin kumundan geliyorum
gölgesine yürüyen ağacın yaprağından

çekimli bir filin ayak bastığı otlardan geliyorum
içine açılan / kapanan kapının hecesinden

rüyasında uyuyan bulutun lekesinden geliyorum
gülün dokusuna düşen yağmur damlasından

gecesi uzun göğün ağrısından geliyorum
künyesi şiir bir defterin cümlesinden

içindeki kuşların çokluğundan

Yayın Yönetmeni : Ramis Dara (Mollagürani Mah. Teker Sok.
No: 8, Zemin Kat, Osmangazi-BURSA)
Yayın Danışmanları : İhsan Üren, Gültekin Emre,
Serdar Ünver, Nahit Kayabaşı.
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü : Tülay Elal Muş (Barış Mah. Adalet Sok.
Adaletkent Sitesi H Bl. D: 3 Nilüfer – BURSA)
Yazışma Adresi : Ramis Dara PK 68 16361 Ulucami – BURSA
Yayın Türü : Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 – 7685
E- Posta : akatalpa@hotmail.com

Katkı Payı : 25 TL
Posta Çeki : Ramis Dara adına açılmış 6025702
numaralı hesap
Banka hesabı : Ramis Dara adına Finansbank Fomara
Şubesindeki
21329696 numaralı hesap
Baskı : Akın Erim Matb. Hocalizâde Cad. 7/27
Setbaşı - BURSA

Ocak 2000'de Bursa'da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi *Akatalpa* (www.akatalpa.com), şair ve yazarlarının bağışladıkları telifler, İhsan Üren'in ve başka bazı şiir dostlarının sürekli katkısıyla yayımlanmaktadır.

